

Archeologienota
Kruishoutem (Kruisem) – Brouwerijstraat 20-22

Ruth Ferket en Natasja Reyns

Bornem
2021

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Ruth Ferket en Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2021/12.807/111

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	9
2.3	Onderzoeksopdracht	9
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	9
2.3.2	Beschrijving geplande werken	10
2.3.3	Werkwijze	14
2.4	Assessmentrapport	14
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	14
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	22
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	31
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	36
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	36
3	Samenvatting	38
4	Bibliografie	39
4.1	Publicaties	39
4.2	Websites	39
5	Bijlagen	40
5.1	Archeologische periodes	40

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2020K224

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Kruisem, Kruishoutem, Brouwerijstraat 20-22, Tjolleveld

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 90732.3, 177859.48
- 90865.4, 177996.46

Kadastraal plan:

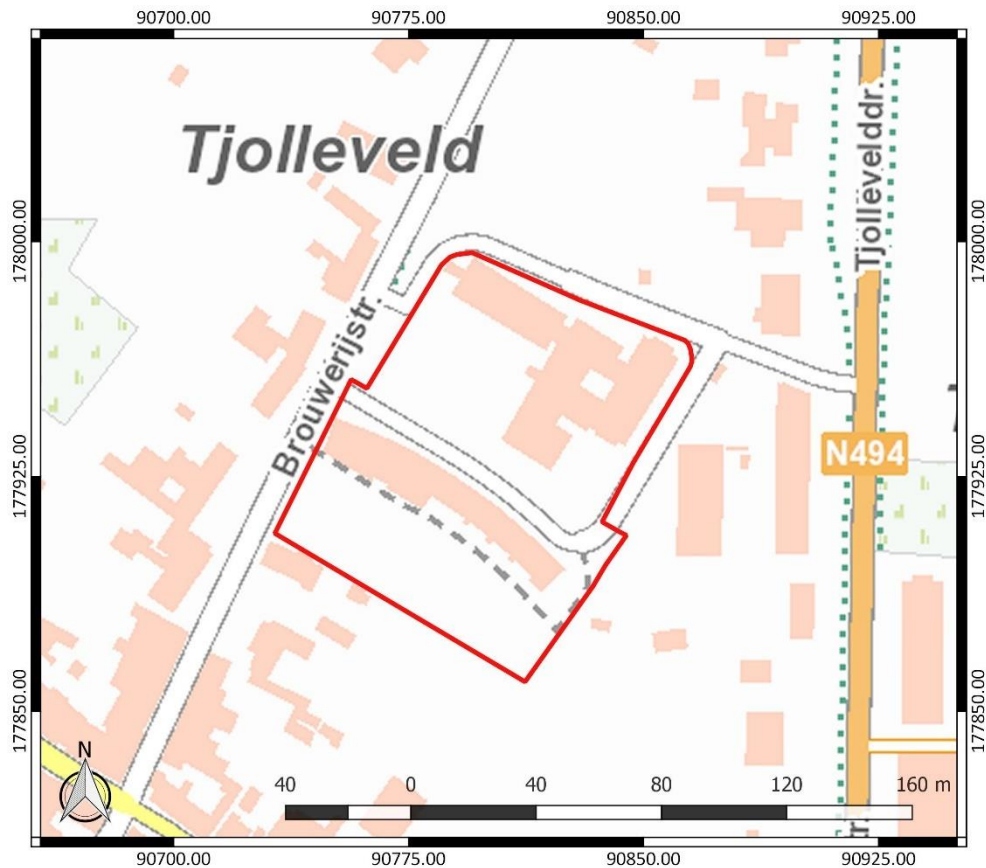

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Kruisem, Afdeling 1 (Kruishoutem), sectie B, nummers 508K3, 508L3 en 508M2

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 1,076 ha

Topografische kaart:

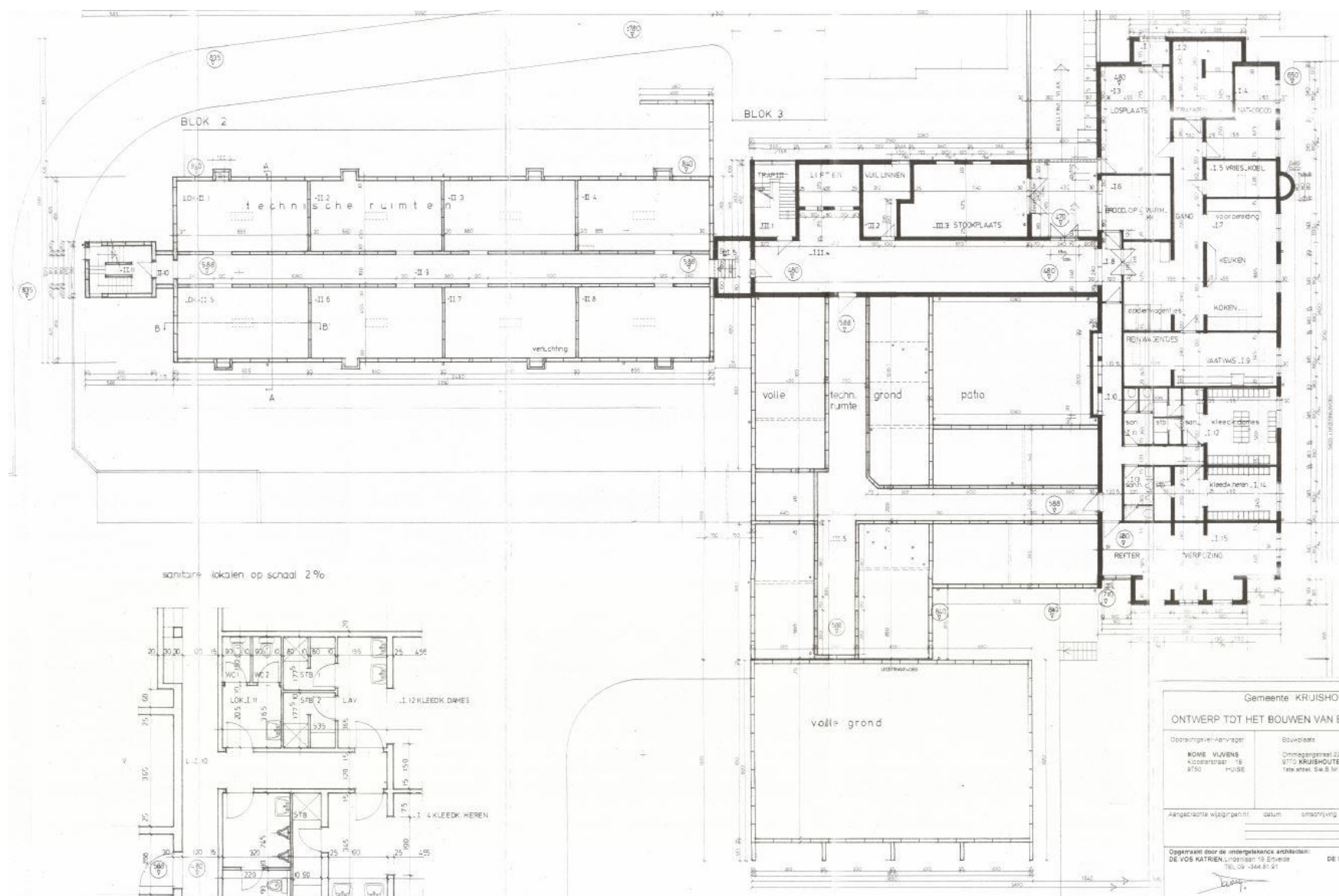

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

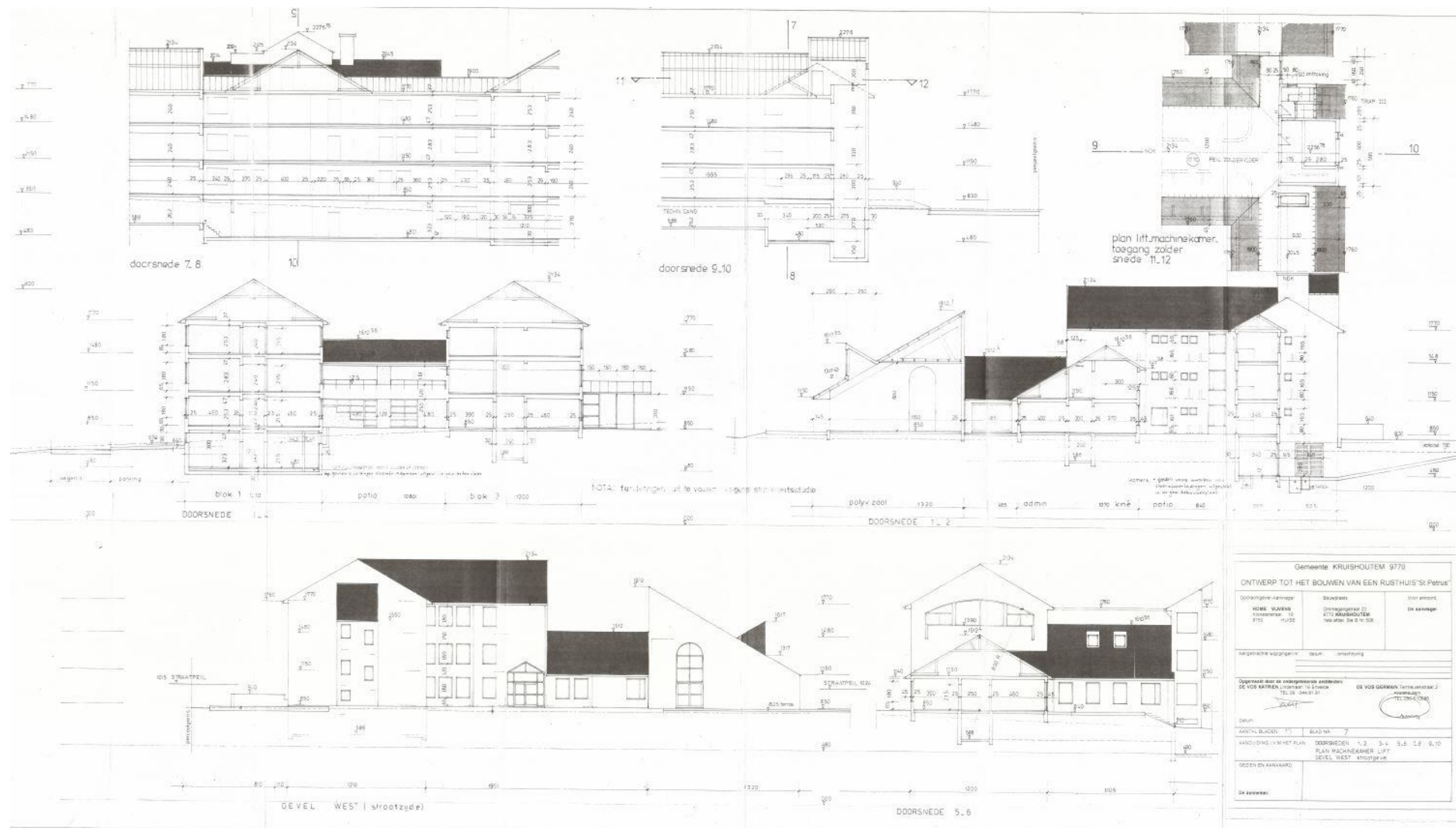
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 26/11/2020 – 06/07/2021

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

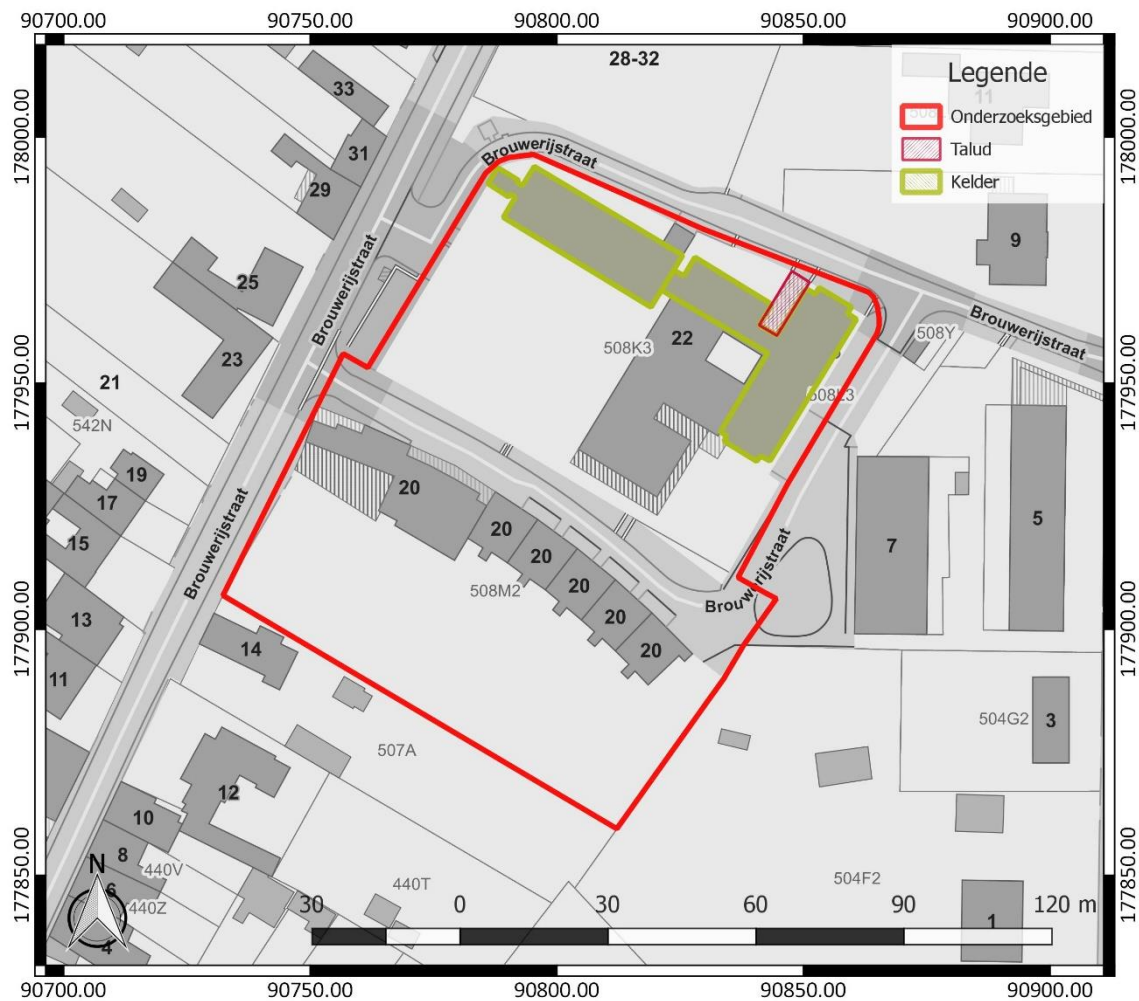
Verstoorde zones: Er bevinden zich gebouwen (een woonzorgcentrum en assistentiewoningen) met afdaken, een zichtbare onderkeldering en een ingezonken garagetoegang, en verhardingen ter hoogte van het onderzoeksgebied (Figuur 5). Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend. De bestaande gebouwen zijn onderkelderd tot maximaal -3 m.

Figuur 3: Kelderverdieping bestaande bebouwing

Figuur 4: Snedes bestaande toestand

Figuur 5: Verstoringenkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksoopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

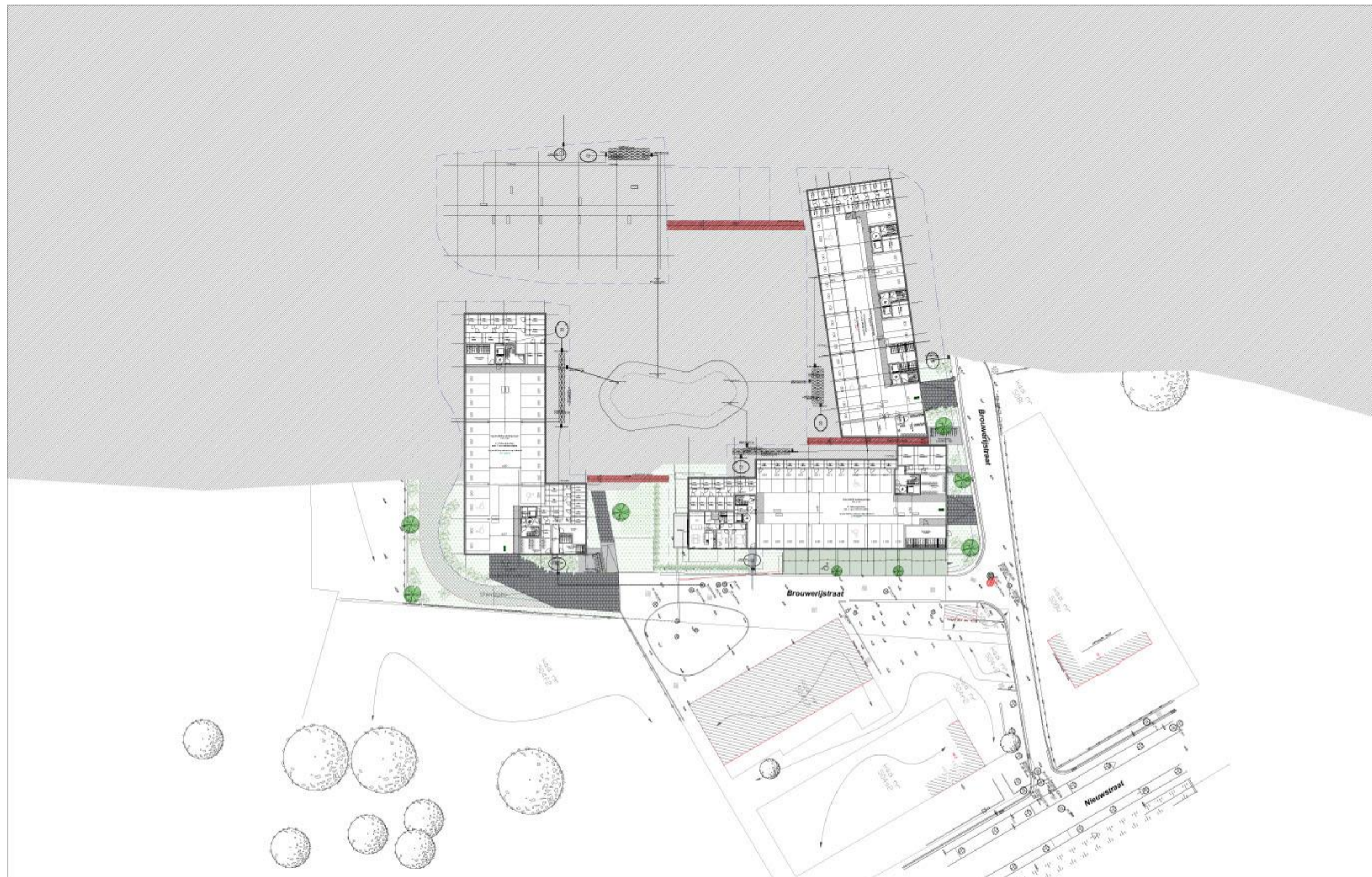
2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zullen nieuwe woonunits gebouwd worden, verspreid over zes woonblokken (Figuur 6 en Figuur 7). Verder wordt er een omgevingsaanleg met wegenis gepland. Er wordt ook een ondergrondse parkeergarage voorzien. De bestaande bebouwing en verharding zal afgebroken worden. De werken zullen gefaseerd plaatsvinden. In de eerste fase worden drie nieuwbouwblokken gerealiseerd. In fase 2 worden nog eens drie woonblokken opgetrokken.

Tussen de woonblokken wordt wegenis aangelegd. Daarnaast worden er ook nog enkele voetpaden aangelegd. Er wordt ook een fietsenstalling voor bezoekers geplaatst en er worden parkeerzones voorzien, in het noordoosten, westen en zuidwesten van het terrein. In het overige deel van het onderzoeksgebied wordt er een parkomgeving gecreëerd door de aanleg van groenzones en het planten van bomen. Centraal op het terrein wordt een wadi aangelegd, die in verbinding staat met infiltratiekratten.

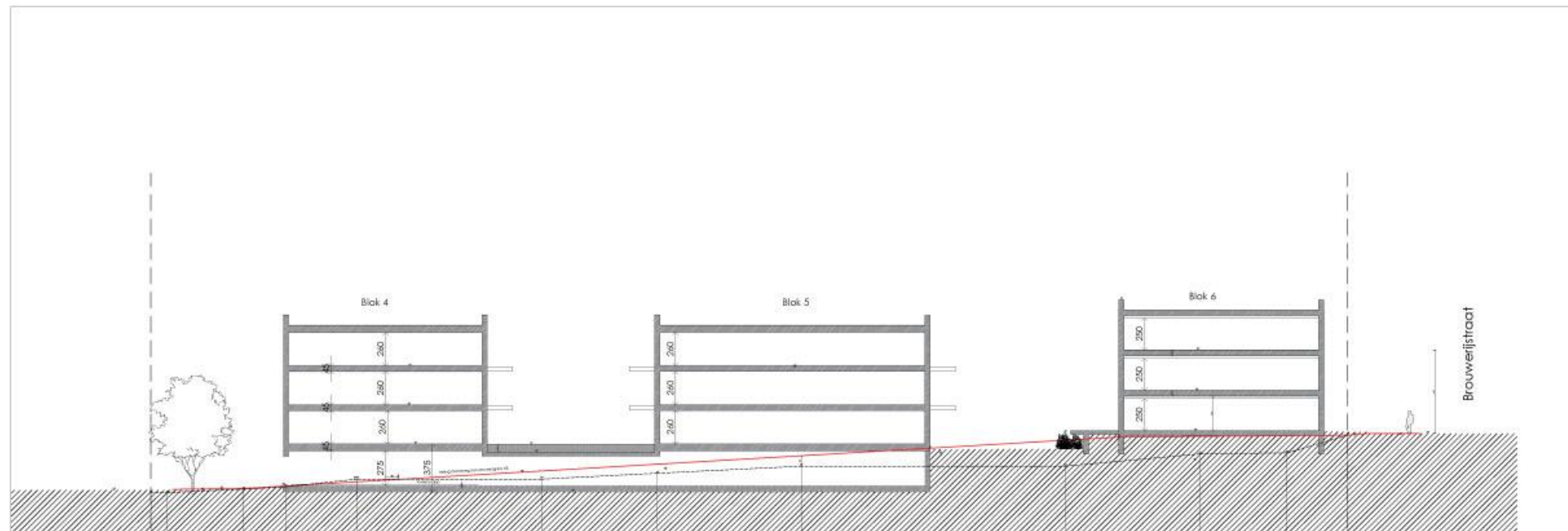

Figuur 6: Verkevelingsplan

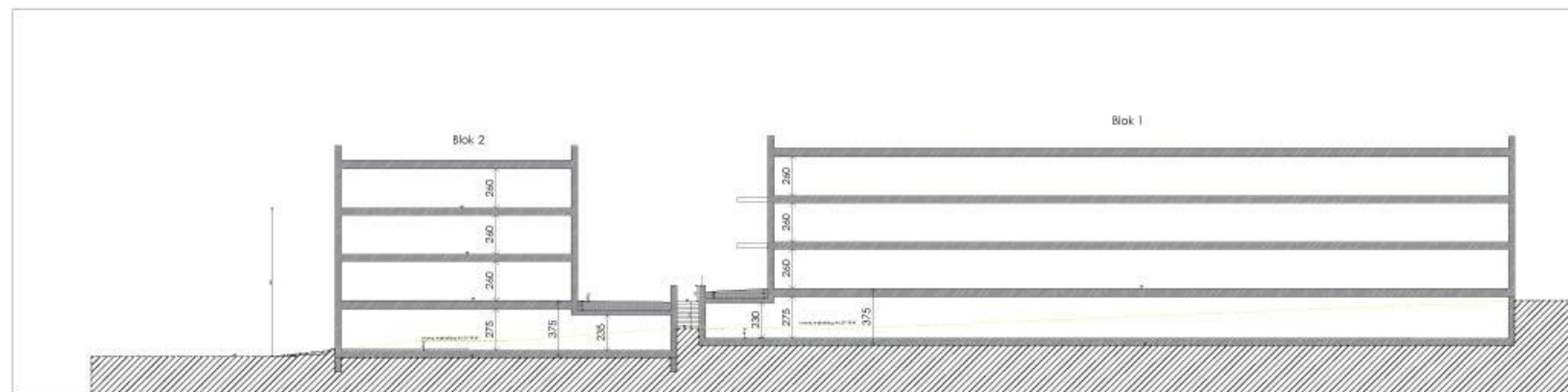

Figuur 7: Kelder- en rioleringsplan nieuwe toestand

Principesnede 1 door blok 4 -5 -6

Principesnede 2 door blok 1 en 2

Figuur 8: Snedes nieuwe toestand

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), het primitief kadasterplan uit 1830-1833, de Atlas der Buurtwegen (1841), de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) en de Vandermaelenkaart (1846-1854) worden zes momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

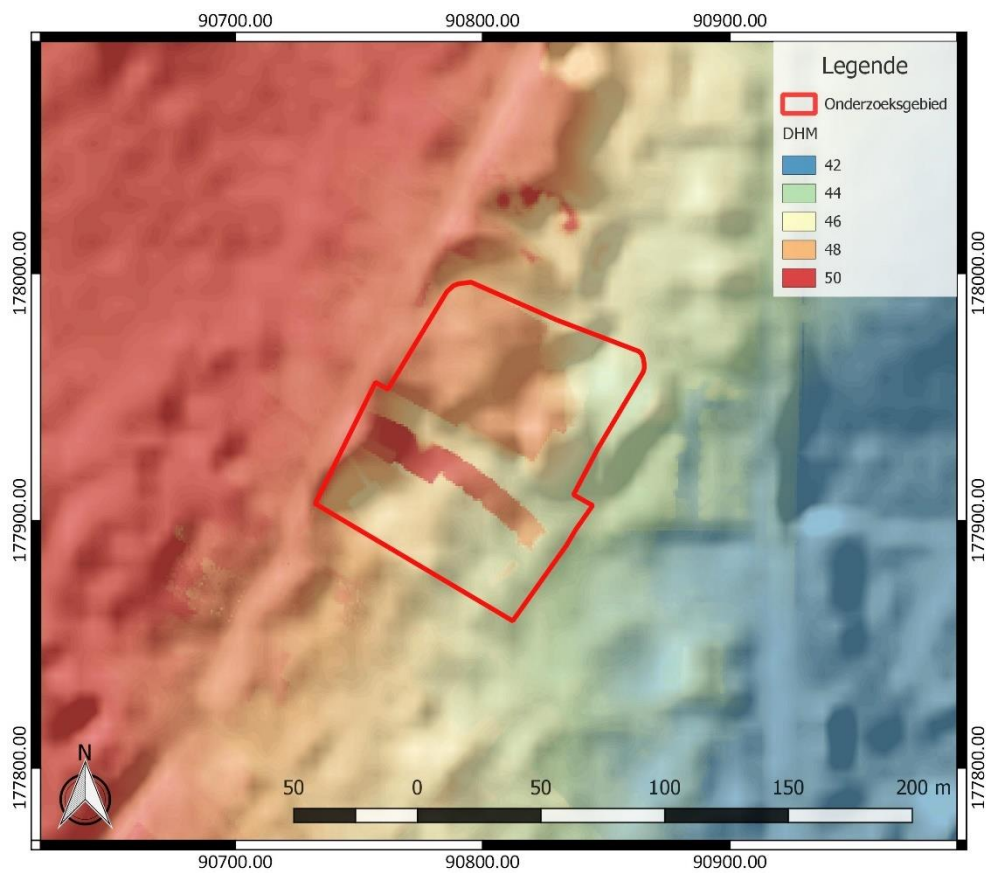
Het onderzoeksgebied bevindt zich op korte afstand ten noorden van het centrum van Kruishoutem. Het terrein wordt langs de noordelijke, de oostelijke en de westelijke zijde begrensd door de Brouwerijstraat. Iets verder ten oosten loopt de Nieuwstraat. Ten zuiden bevindt zich de Brugstraat (Figuur 9). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Boven-Scheldebekken. In de omgeving stromen talrijke beken. Ten oosten en ten zuidoosten stroomt de Stampkotbeek (Figuur 11). Op grotere afstand ten zuidoosten bevindt zich de Plankbeek. De Leebeek en de Plezierbeek lopen op enige afstand ten noorden. Ten noordwesten vinden we de Tichelbeek, de Stokstormbeek en de Kattebeek.

Op geomorfologisch vlak behoort Kruishoutem tot het interfluvium van de Leie en Schelde. Het gebied ligt op de grens tussen zandig en zandlemig Vlaanderen. De vlaktes van de Leie en de Schelde, respectievelijk ten (noord)westen en ten (zuid)oosten van het onderzoeksgebied, maken deel uit van de Vlaamse Vallei, die een relatief vlak reliëf vertoont. Het gebied tussen beide rivieren is golvend. De top van de waterscheidingskam tussen de Leie en de Schelde strekt zich uit van Bellegem over Otegem, Tiegem en Wortegem-Petegem tot in Kruishoutem.³

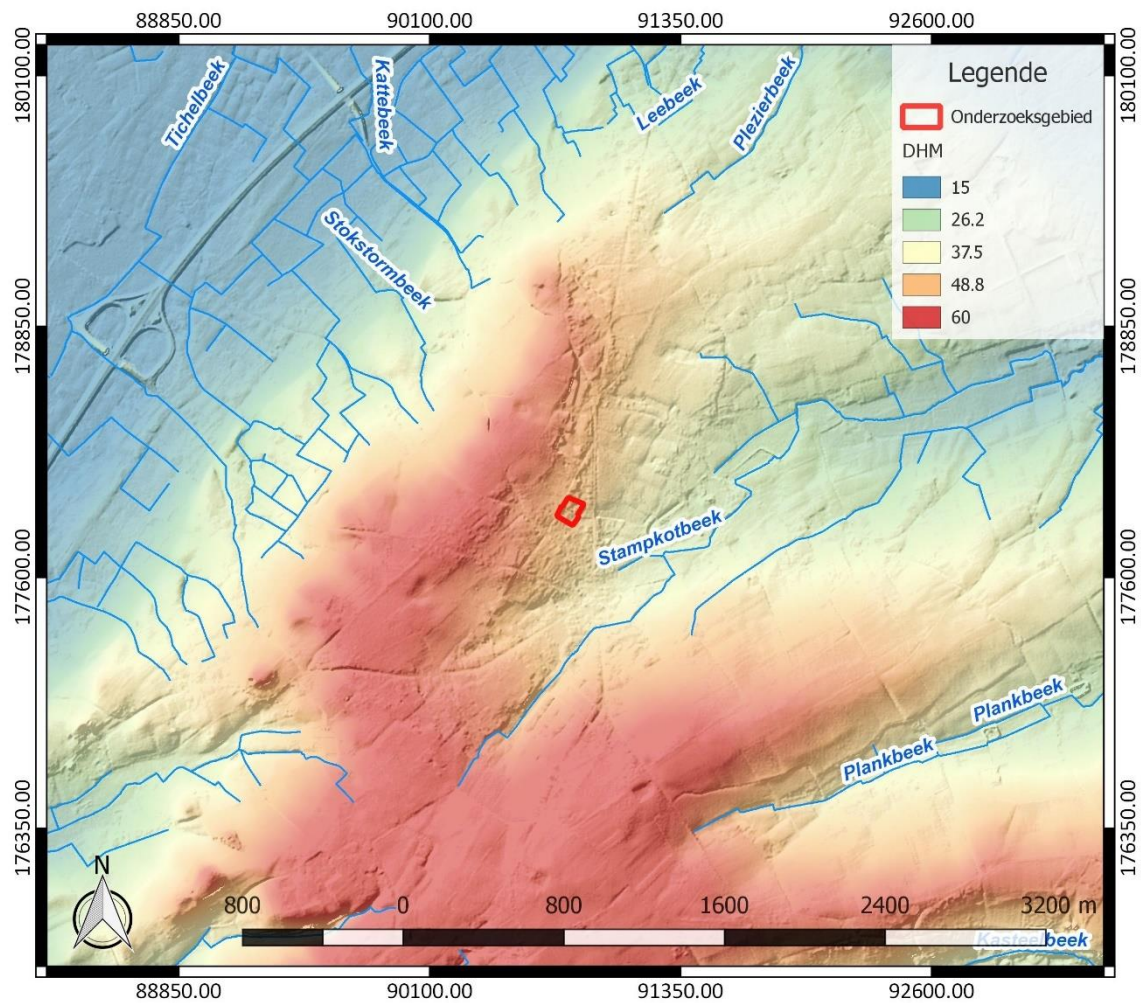
³Bogemans 2007, 4; Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14357> (Geraadpleegd op 27-11-2020)

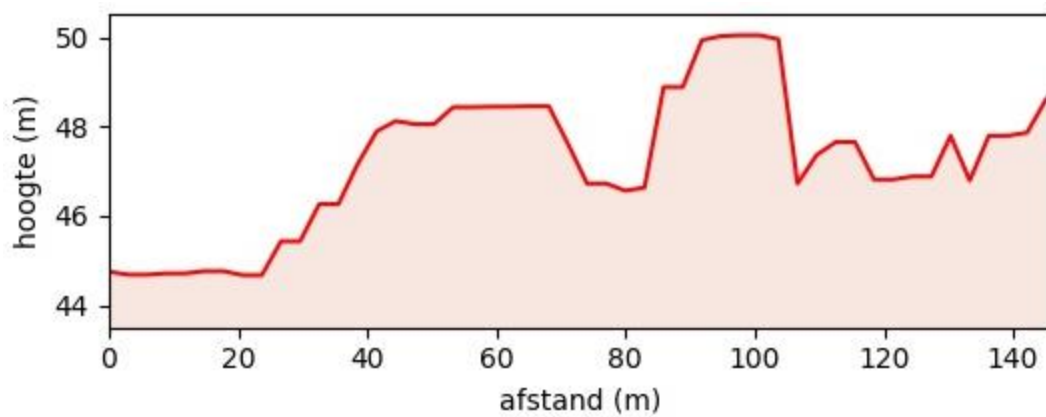
Figuur 9: Luchtfoto van 2019 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

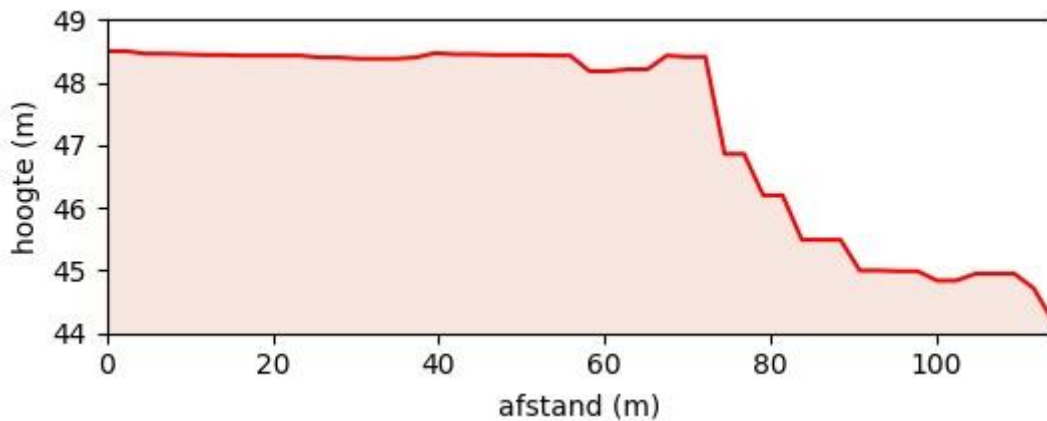
Figuur 10: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 11: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 12: Hoogteverloop van noordoost naar zuidwest over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

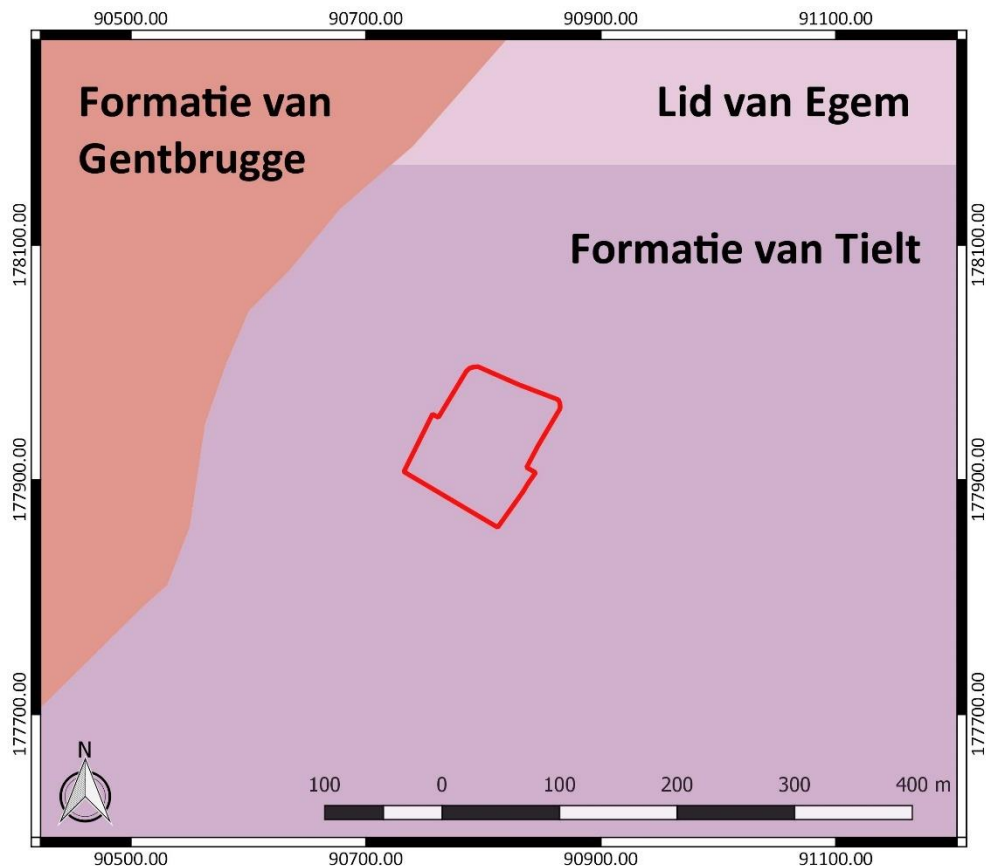

Figuur 13: Hoogteverloop van noord naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

In het Schelde-Leie interfluvium liggen de heuvelkammen op een hoogte van 60 à 70 m. Tussen de heuvelkammen liggen valleien die ongeveer even breed zijn. Het geologisch substraat van het interfluvium kwam tot stand tijdens het tertiair, en meer specifiek tijdens het eoceen. In die periode werd het zuidelijke deel van Oost-Vlaanderen geregeld overstroomd door een afwisselende diepe en ondiepe kustzee. Hierbij werden klei- en zandlagen afgezet op de zeebodem. Circa 8 miljoen jaar geleden trok de miocene Diestiaanzee zich langzaam maar terug in noordelijke richting. Dit was onder meer het gevolg van de Alpiene bergvorming. België, en met name het zuidelijke deel van het land, werd hierdoor héél geleidelijk omhoog getild. Door deze kanteling hellen de tertiaire zeeafzettingen in Vlaanderen zachtjes af in noordelijke tot noordoostelijke richting. Nadat de zee zich teruggetrokken had, begon de erosie en de reliëfvorming van het golvend landschap. Het neerslagwater werd via geulen afgevoerd naar de Noordzee. Door de erosiewerking van het wegstromend regenwater ontstonden beekstelsels die aan de basis liggen van het huidige rivierstelsel. De dalen werden geërodeerd door deze beken en rivieren. De tussenliggende heuvels bleven overeind.⁴

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oostelijke flank van een heuvel op de waterscheidingskam tussen het Leie- en het Scheldebekken (Figuur 10). Het terrein kent een hoogte van 44,2 tot 50 m TAW (Figuur 12 en Figuur 13) en helt af in oostelijke richting. Op het digitaal hoogtemodel is te zien dat het terrein een artificiële verhoging vertoont ter hoogte van een deel van de aanwezige gebouwen en verhardingen.

⁴Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Schelde-Leie interfluvium tussen Waregem, Kruishoutem en Oudenaarde [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135393> (Geraadpleegd op 27-11-2020)

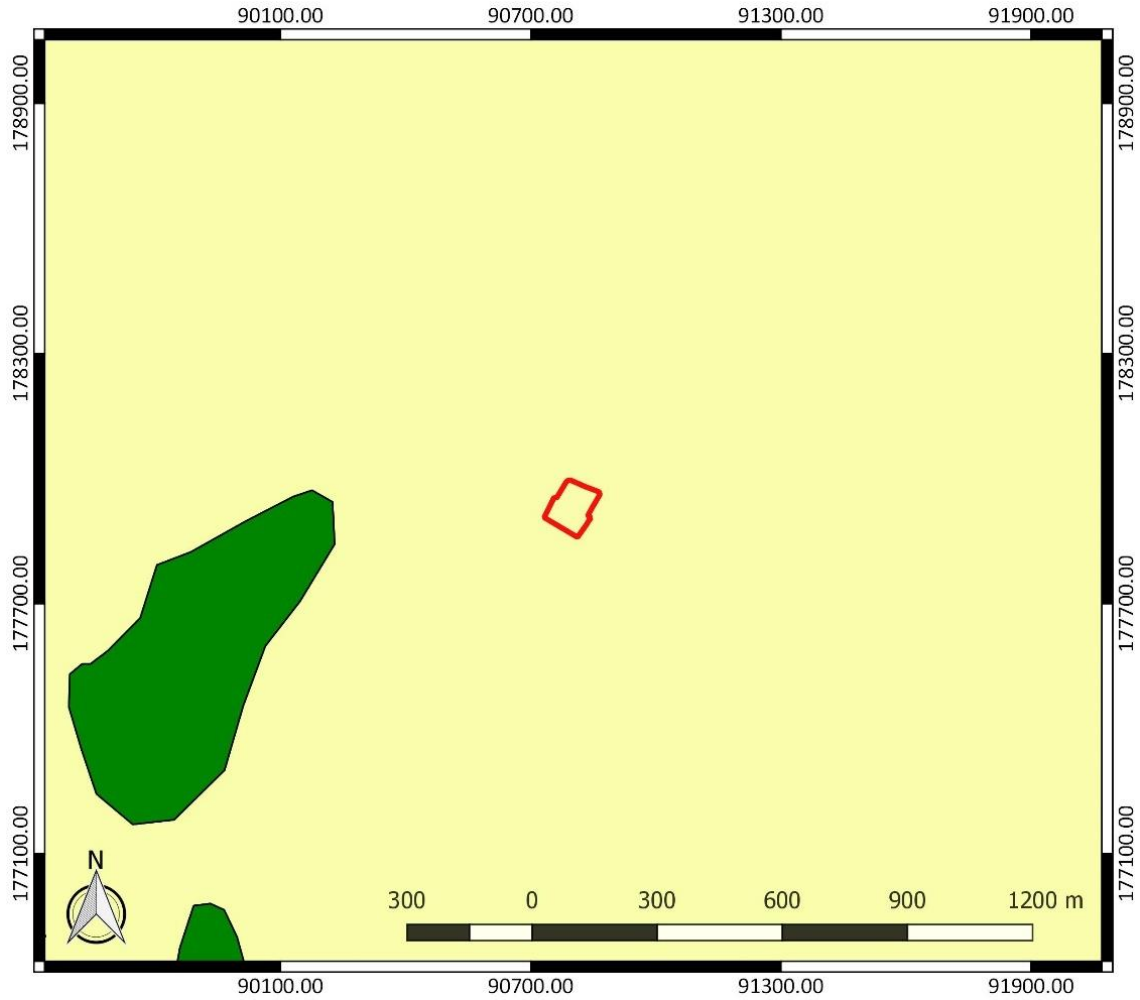
Figuur 14: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 14) bestaat uit de Formatie van Tielt, die gekenmerkt wordt door grijsgroen zeer fijn zand tot silt. Deze ondergrond is kleihoudend. Ten noorden bevindt zich het Lid van Egem, dat bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand. Dit zand is glauconiet- en glimmerhoudend en bevat kleilagen en zandsteenbanken. Ten westen en ten noordwesten strekt zich de Formatie van Gentbrugge uit. Deze formatie bestaat uit grijsgroen fijn zand, dat glauconiethoudend is, overgaand in zandhoudende klei tot donkergrijze klei met plaatselijke zandsteenbanken (veldsteen).⁵

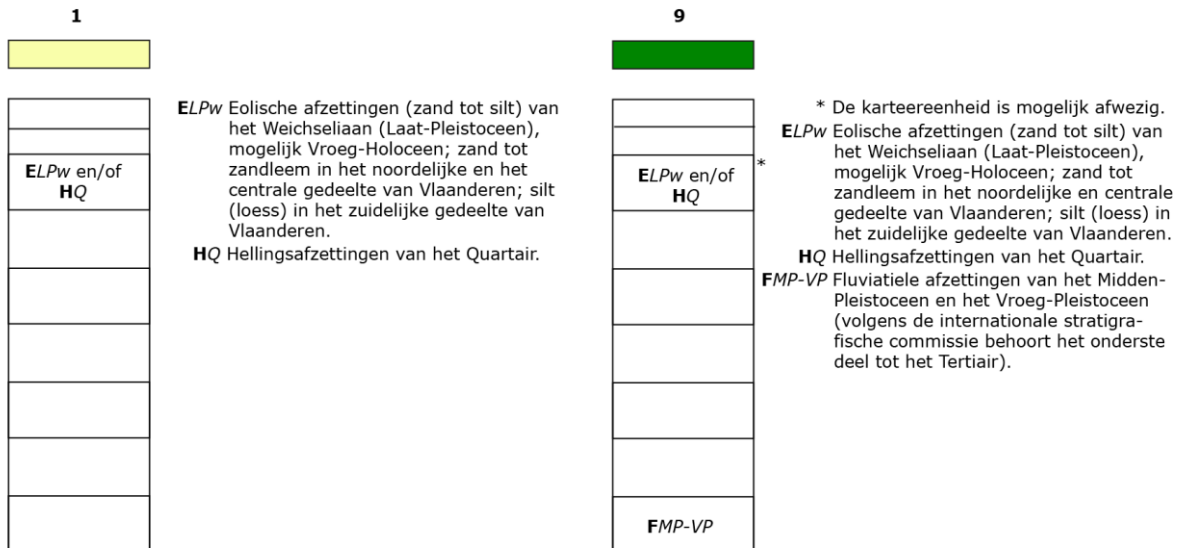
De quartairgeologische kaart (Figuur 15) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ter hoogte van de groene zones op de kaart, ten westzuidwesten en ten zuidwesten van het terrein, zijn deze afzettingen mogelijk afwezig en zijn er oudere fluviatiele afzettingen van het Midden- en het Vroeg-Pleistoceen aanwezig.⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

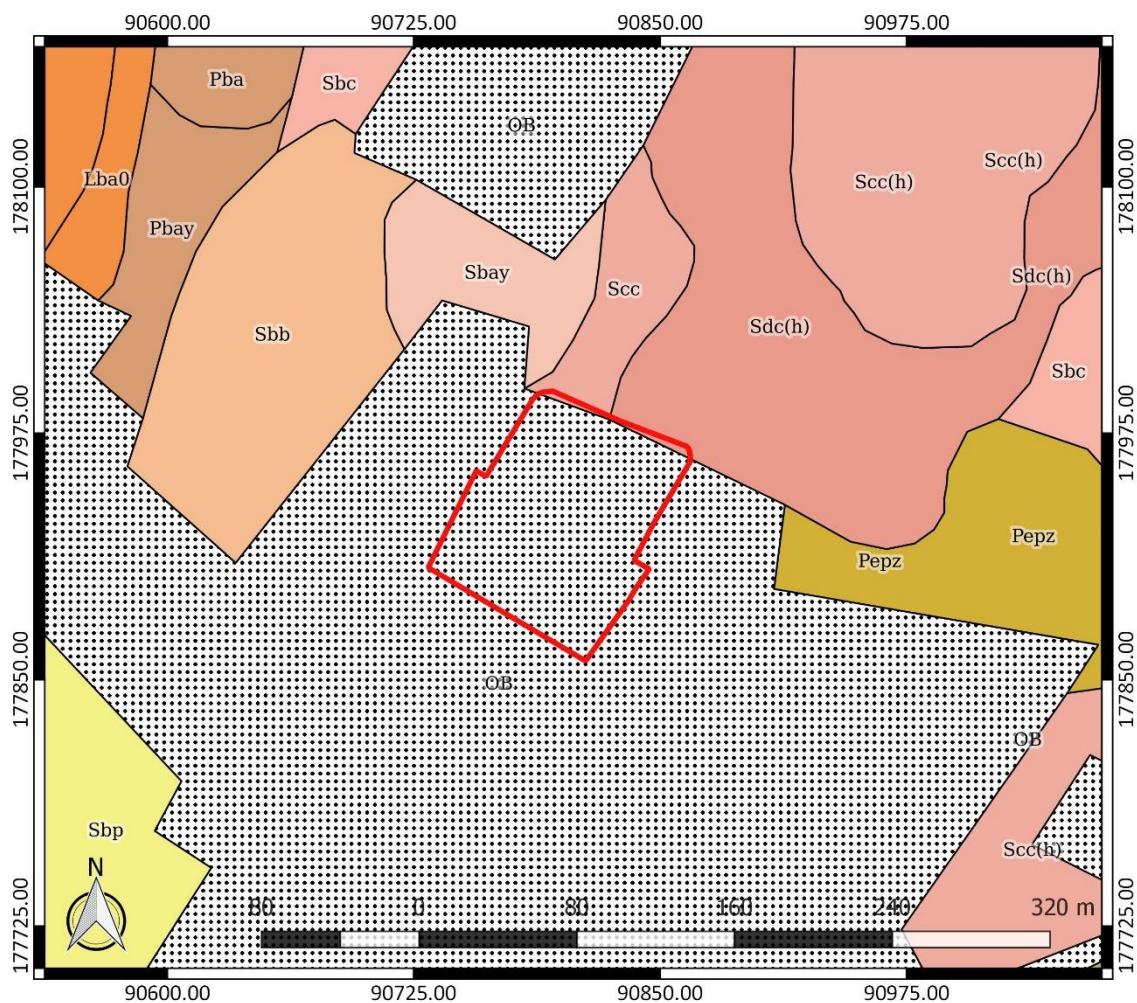

Figuur 15: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

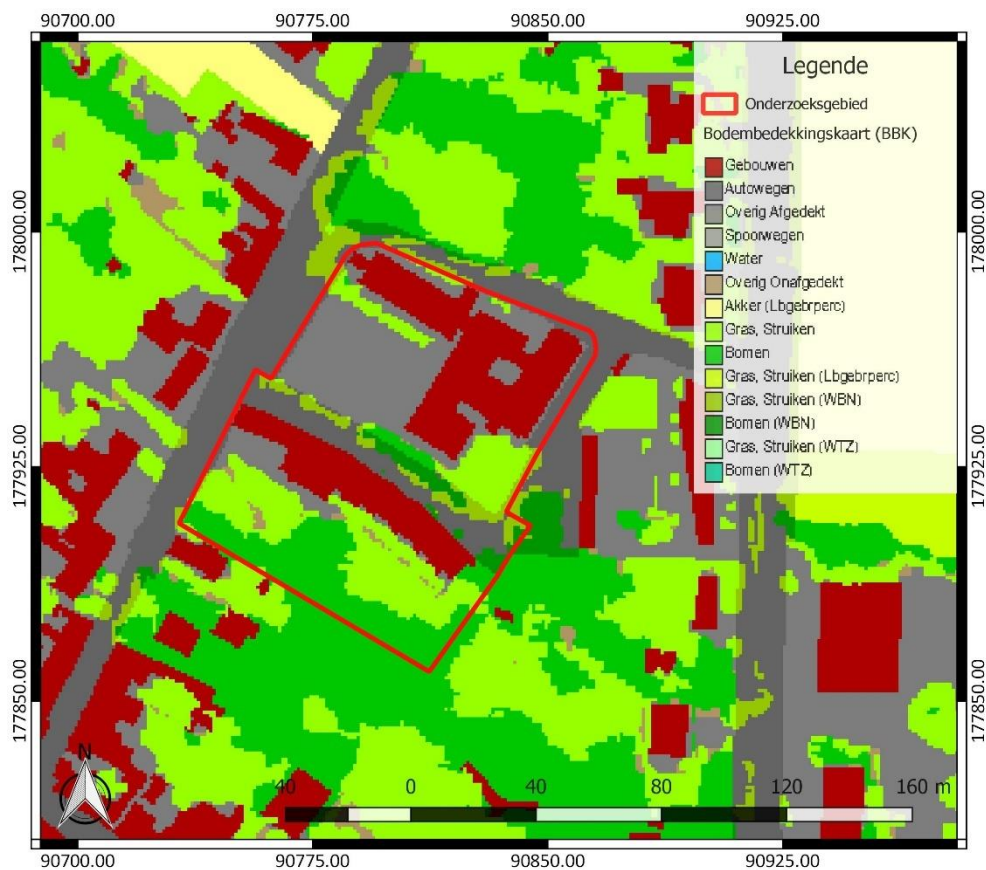
Figuur 16: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 17) situeert het onderzoeksgebied in een bebouwde zone (OB). Ter hoogte van de noordelijke rand van het terrein geeft de bodemkaart een matig droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Scc) en een matig natte lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B horizont (Sdc(h)) aan. Op korte afstand ten oosten wordt een natte licht zandleembodem zonder profiel verwacht, met sedimenten die lichter of grover worden in de diepte (Pepz). Ten westen en ten noordwesten geeft de kaart een droge lemige zandbodem met structuur B horizont (Sbb) en een droge lemige zandbodem met textuur B horizont en sedimenten die zwaarder of fijner worden in de diepte (Sbay) weer. De bodemkaart geeft dus aan dat het onderzoeksgebied zich op de overgang van hogere en drogere bodems naar lagere en nattere bodems bevindt.

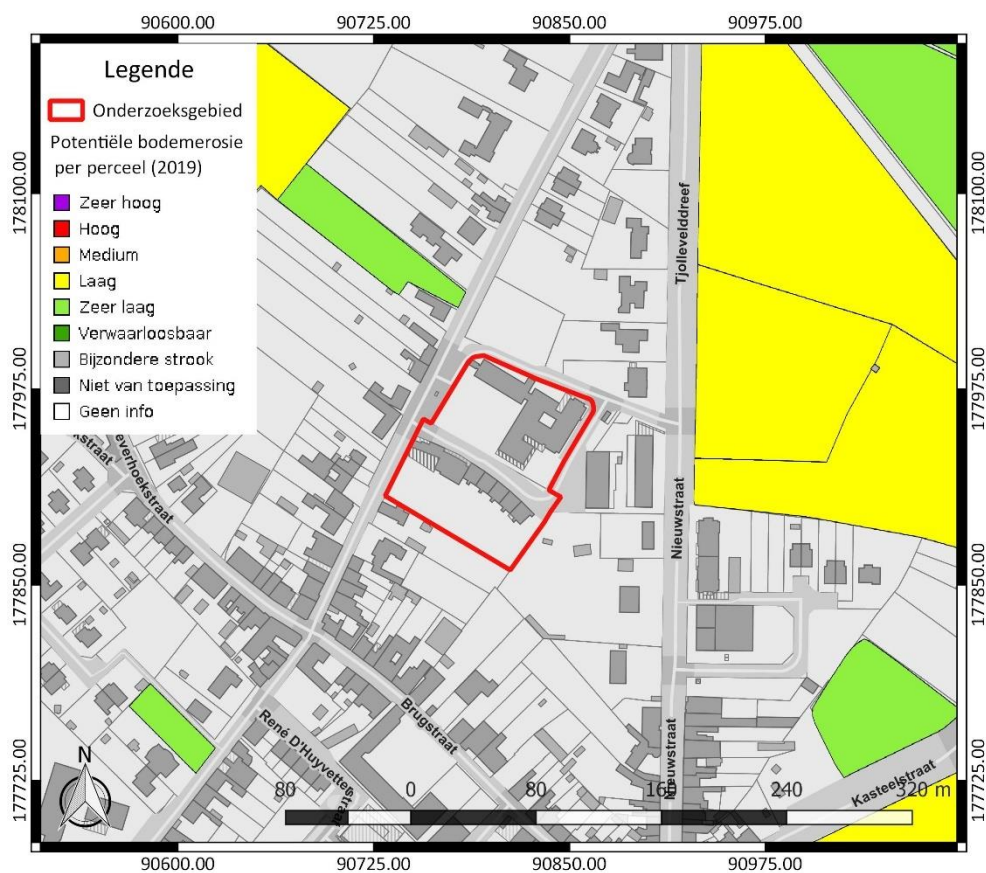

Figuur 17: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, struiken en bomen (Figuur 18). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 9). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid in de omgeving van het onderzoeksgebied laag tot zeer laag (Figuur 19). De kaart geeft geen informatie over de erosiegevoeligheid in het onderzoeksgebied zelf.

Figuur 18: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De gunstige geografische ligging van Kruishoutem zorgde ervoor dat het dorp reeds vroeg bewoond werd en een doorlopende occupatie kende. De oudste gekende bewoningskern was gesitueerd op de Kapellekouter, ten zuiden van de huidige dorpskom. Daar zijn resten uit het laat-neolithicum aangetroffen. Op deze plaats bevond zich ook een Gallo-Romeinse vicus met een economische en religieuze functie uit de vroeg-Romeinse periode. De site werd verder bewoond tijdens de laat-Romeinse tijd en de middeleeuwen en diende ook als grafveld vanaf de 7de eeuw tot de 14de-15de eeuw. Waarschijnlijk bevond de oudste kerk van het dorp, toegewijd aan Sint-Pieter en daterend uit de 6de tot 8ste eeuw, zich ook op deze plaats. In de middeleeuwen verplaatste de gemeenschap zich van de Kapellekouter naar de huidige, meer noordelijk gelegen dorpskom en werd er een nieuwe kerk, de Sint-Eligiuskerk, gebouwd.⁷

De huidige woonkern, gelegen op een kruispunt van regionale wegen, ontwikkelde zich vanuit de Merovingische site Houtem of "Hultheim", wat bewoonde kern nabij een bos betekent. De oudste vermelding van de "villa dominica hutheim" komt voor in een charter van Karel de Kale uit 847. Hultheim was in het bezit van de abt van de Sint-Amandsabdij van Elnone (Noord-Frankrijk). Een brief uit het jaar 1019 van abt Othelboldus van de Gentse Sint-Baafsabdij aan Otgiva, gravin van Vlaanderen, somt de landbouwbedrijven "in uilla holthem" op die door graaf Arnulf I van de abdij werden ontnomen en nu gerestitueerd werden. De huidige benaming Kruishoutem, met het prefix "kruis", werd voor het eerst vermeld in 1227 als "Sancte Crucis Houthem". De naam ontstond naar verluidt toen de plaatselijke parochiegemeenschap een reliek van het Heilig Kruis verwierf tijdens de tweede kruistochten in het midden van de 12de eeuw. De naam werd pas in 1817 officieel ingevoerd.⁸

In Kruishoutem wijzen verschillende Germaanse toponiemen, zoals Huttegem, Riemegem, Herlegem, Rekkem en Zijldegem, op vroegmiddeleeuwse kernen, voornamelijk in het zuiden en het westen van de gemeente. Een belangrijke heerlijkheid, Ayshove genaamd, situeerde zich ten noordoosten van de huidige dorpskom. De heerlijkheid, met een kenmerkende dries (de zogenaamd Ayshovedries) en een centraal akkercomplex en hoeve (de Ayshovekouter en het Ayshovehof), gaat terug tot de post-Karolingische periode. Uit het Ayshovehof groeide een burcht, op de plaats van het huidige kasteel van Kruishoutem, dat in het begin van de 17de eeuw door de familie de Jauche gebouwd werd op de oude funderingen. De heerlijkheid Ayshove bezat een 200-tal achterlenen. In 1645 werd de heerlijkheid tot baronie verheven en in 1670 werd de baronie een graafschap.⁹

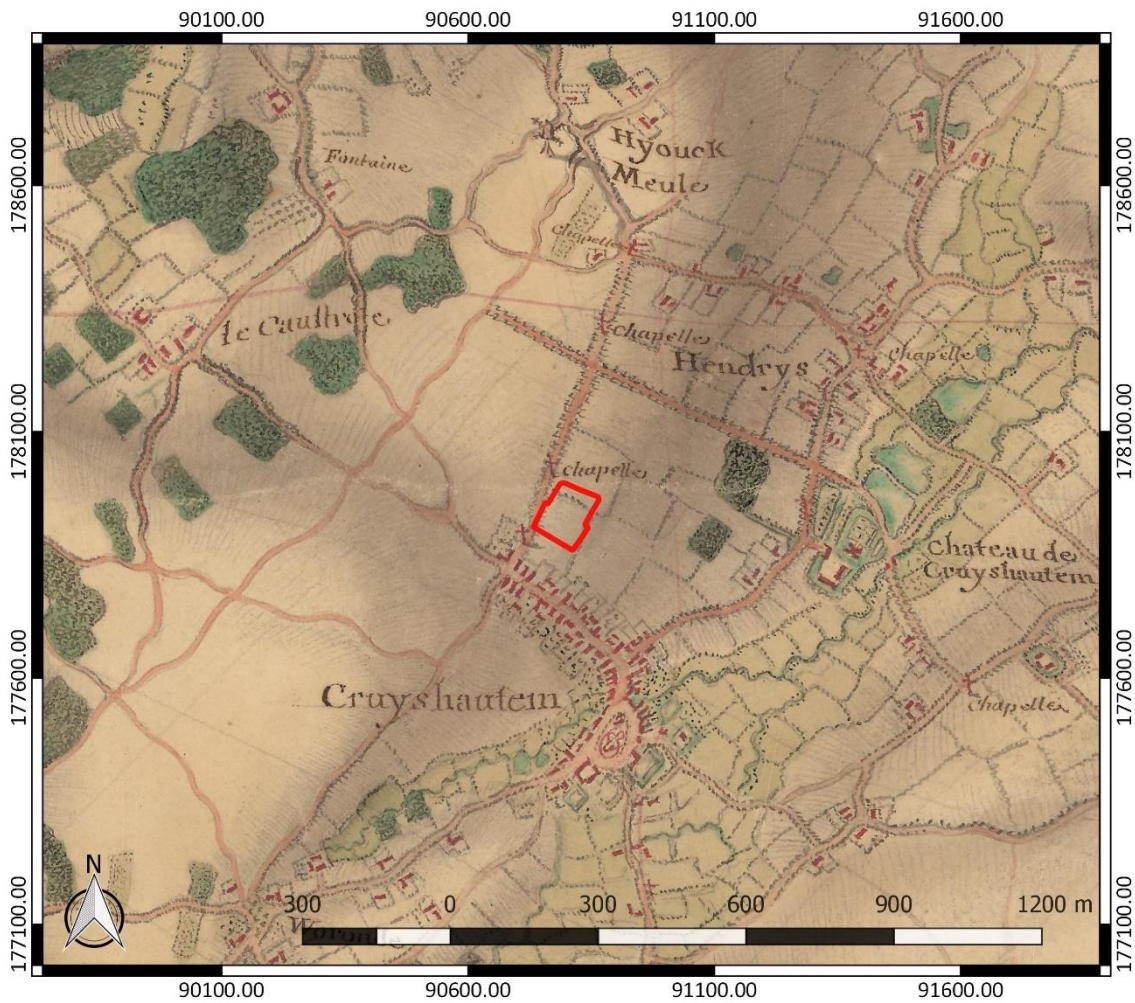
Op bestuurlijk en fiscaal vlak behoorde Kruishoutem tot de kasselrij Oudenaarde. Het dorp was de grootste gemeente van de kasselrij. Op kerkelijk gebied viel Kruishoutem oorspronkelijk onder het bisdom Doornik en vanaf 1559 onder het bisdom Gent. In 1670 kreeg Kruishoutem de toestemming van Lodewijk XIV om een jaarmarkt te houden. In de 18de eeuw vond op woensdag een lijnwaadmarkt plaats en werden er periodieke paarden- en veemarkten gehouden. De lijnwaadnijverheid was tot in de 19de eeuw een belangrijke economische activiteit. Vanaf 1841 werd er op dinsdag een markt gehouden die gericht was op de verkoop van landbouwproducten en die langzaamaan uitgroeide tot een centrum van eierhandel. In de tweede helft van de 19de eeuw vonden belangrijke bouw- en infrastructuurwerken plaats, waaronder de bouw van de grotere, huidige kerk in 1855, het verruimen

⁷Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14357> (Geraadpleegd op 27-11-2020); Gemeente Kruisem - Kruishoutem: <https://www.kruisem.be/kruishoutem>

⁸Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14357> (Geraadpleegd op 27-11-2020); Gemeente Kruisem - Kruishoutem: <https://www.kruisem.be/kruishoutem>

⁹Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14357> (Geraadpleegd op 27-11-2020)

van de Markt, de aanleg van de steenweg op Olsene in 1868 en de bouw van een gemeentehuis in 1870-75.¹⁰

Figuur 20: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich reeds langs de oostelijke zijde van de voorloper van de huidige Brouwerijstraat (Figuur 20 en Figuur 21). Het terrein is onbebouwd en situeert zich tussen twee kapelletjes in. Op korte afstand ten zuiden bevindt zich de historische dorpskern van Kruishoutem. Ten oosten situeert zich het kasteel van Kruishoutem. Ten noordoosten is de woonkern met dries van de heerlijkheid Ayshove te bemerken. Deze woonkern is vermeld met de benaming “Hendrys”.

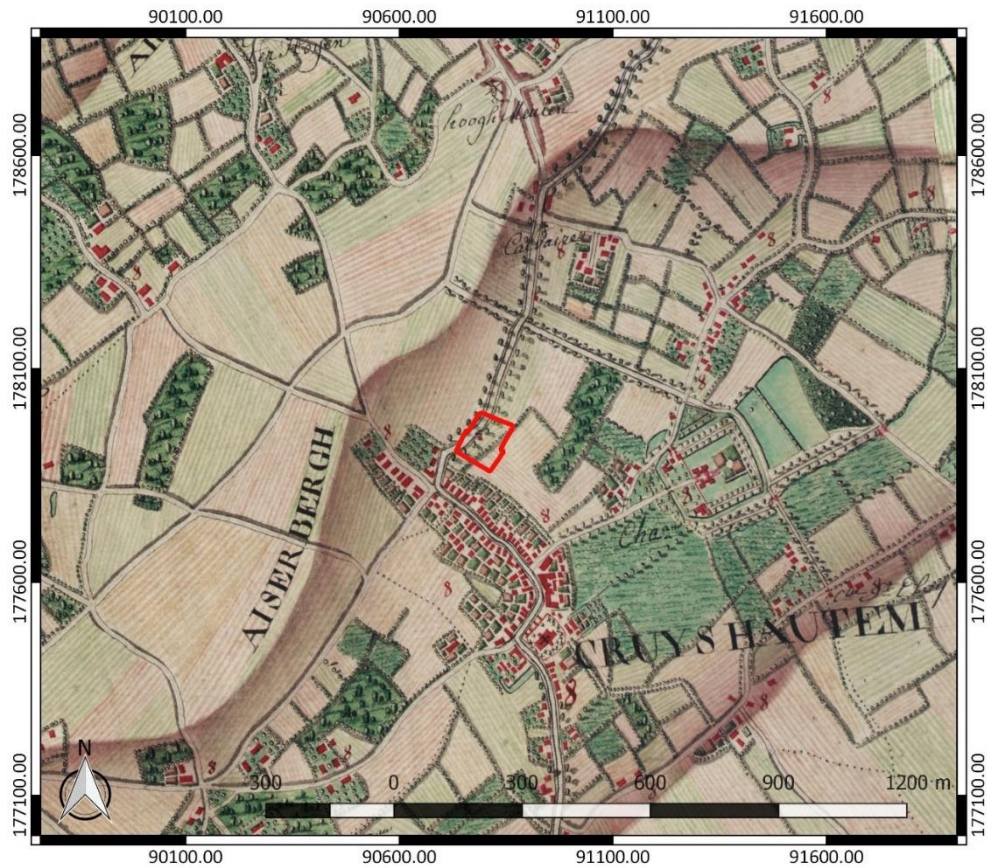
¹⁰Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14357> (Geraadpleegd op 27-11-2020); Gemeente Kruisem - Kruishoutem: <https://www.kruisem.be/kruishoutem>

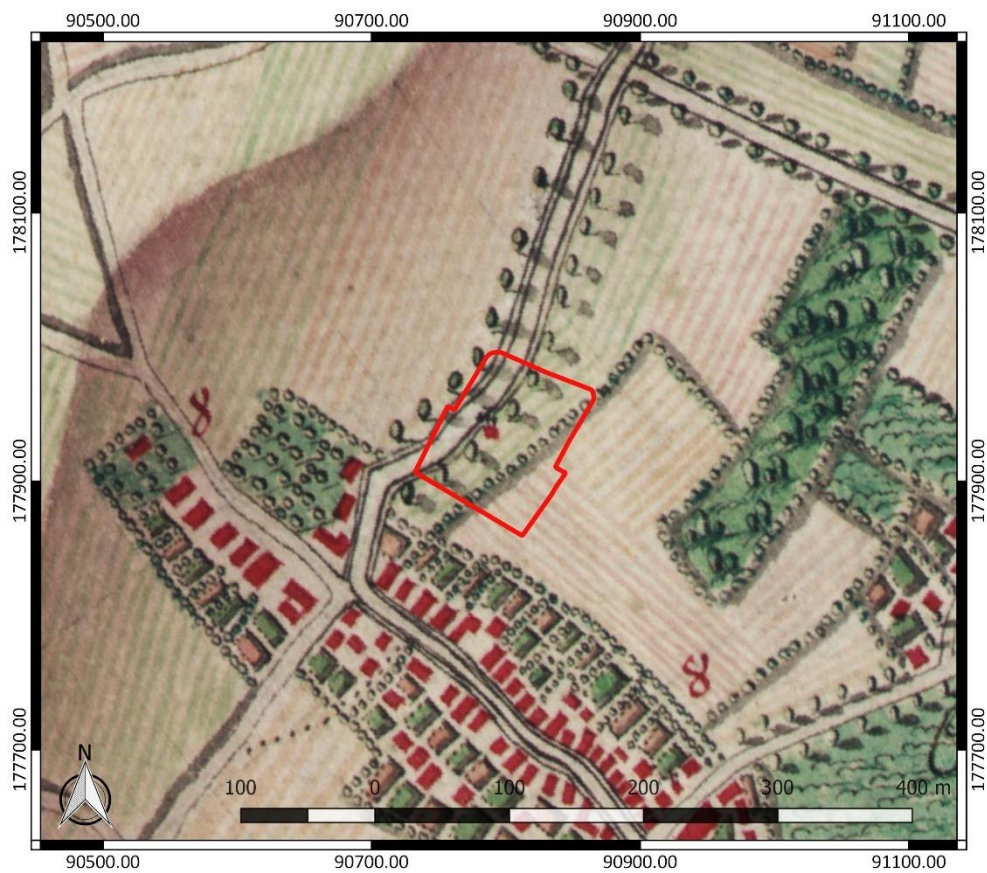
Figuur 21: Villaretkaart (detail) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), toont dat het onderzoeksgebied grotendeels in gebruik is als akkerland (Figuur 22 en Figuur 23). Binnen het plangebied is een kapelletje weergegeven. De voorloper van de Brouwerijstraat loopt in het westen door het onderzoeksgebied. Vermoedelijk is dit het gevolg van een kleine afwijking die ontstaan is bij het georefereren van de kaart. De weg wordt geflankeerd door bomen.

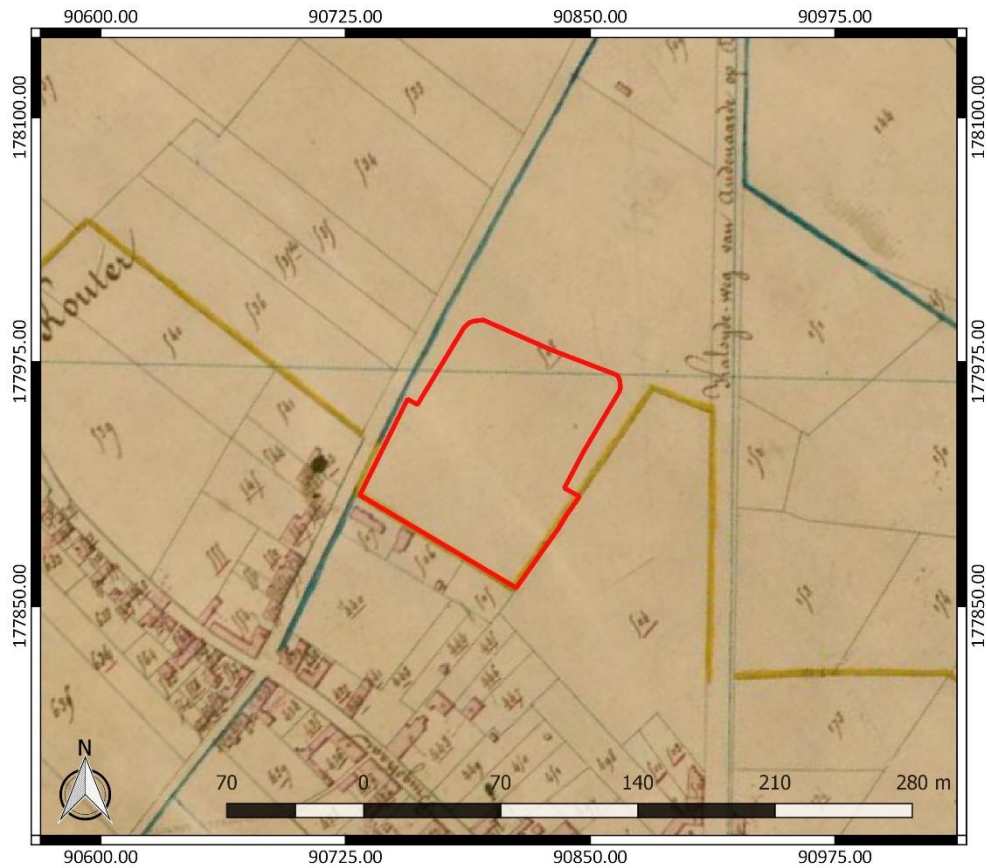
Een primitief kadasterplan uit 1830-1833 toont geen kapelletje meer binnen het onderzoeksgebied (Figuur 24). Het terrein is onbebouwd. Het was vermoedelijk nog steeds in gebruik als akkerland. Juist ten zuiden van het terrein is wel reeds bebouwing te bemerken. Ten oosten is de verbindingsweg tussen Oudenaarde en Deinze aangelegd. De Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 25) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879, Figuur 26) geven een zeer gelijkaardig beeld weer. De Vandermaelenkaart (1846-1854) toont dat het onderzoeksgebied ter hoogte van een helling gesitueerd is (Figuur 27).

Figuur 22: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

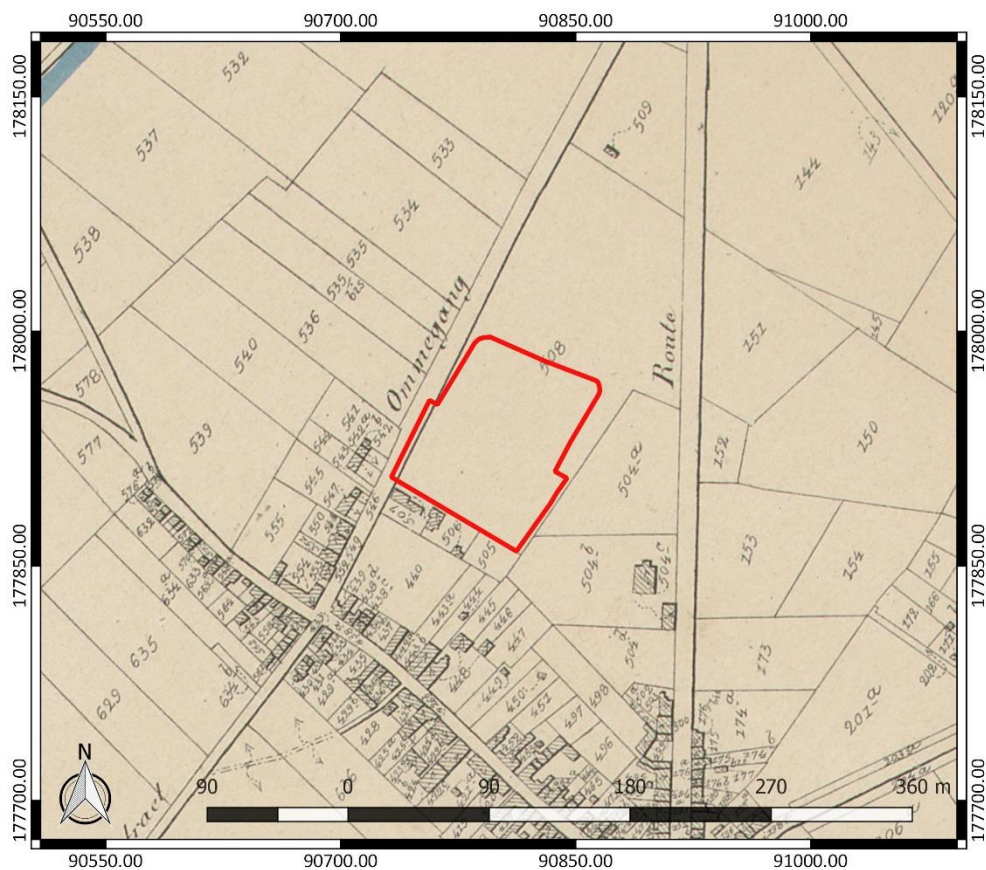
Figuur 23: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (detail) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

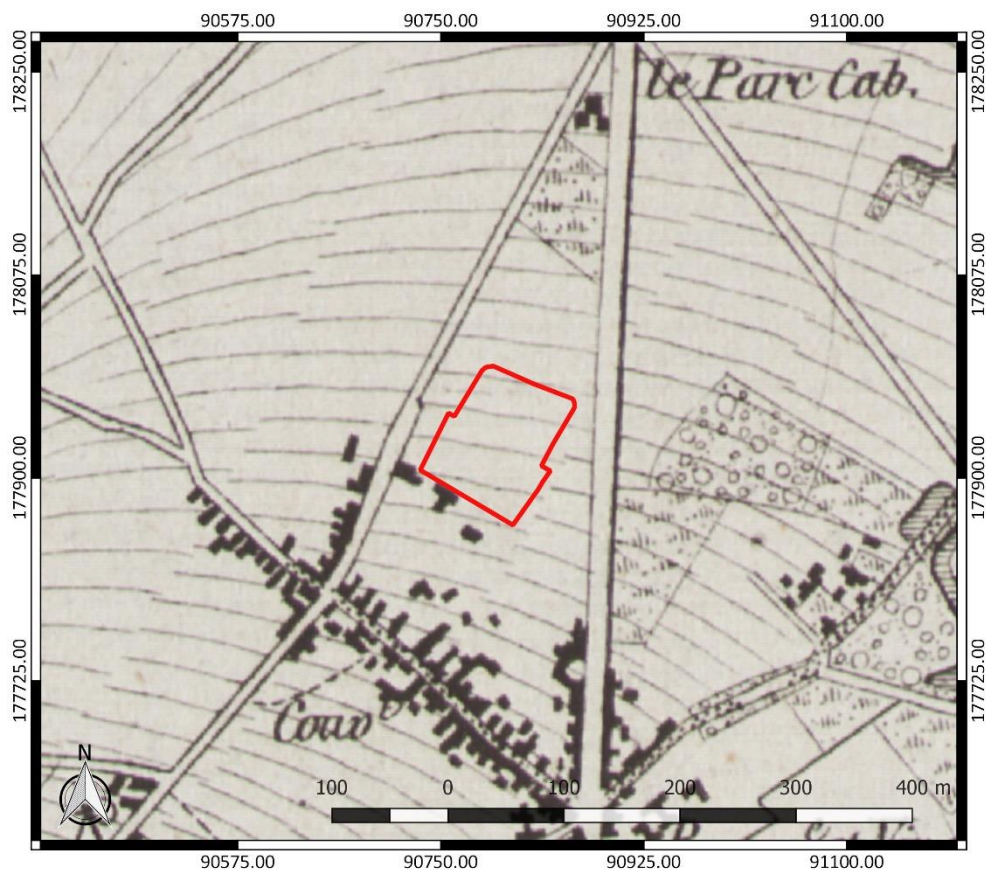
Figuur 24: Primitief kadasterplan uit 1830-1833 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://search.arch.be/nl/>)

Figuur 25: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

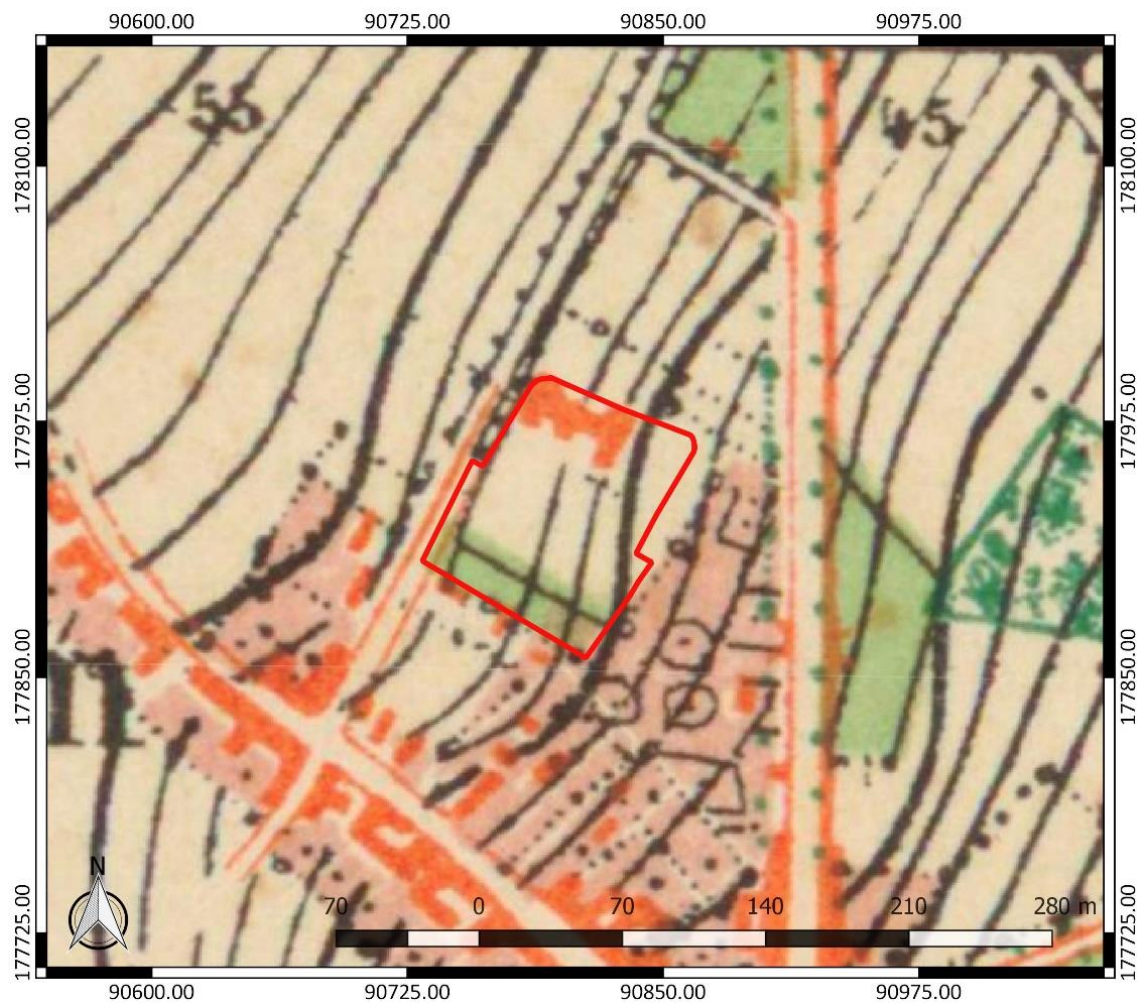

Figuur 26: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

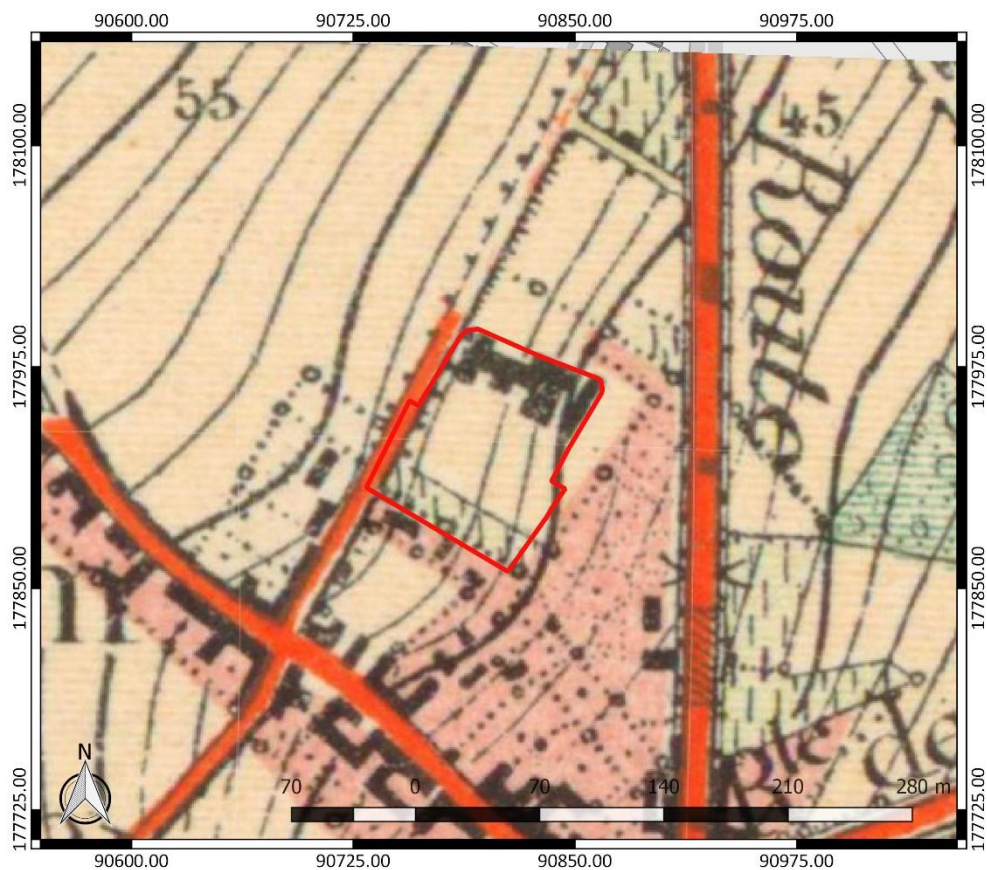

Figuur 27: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

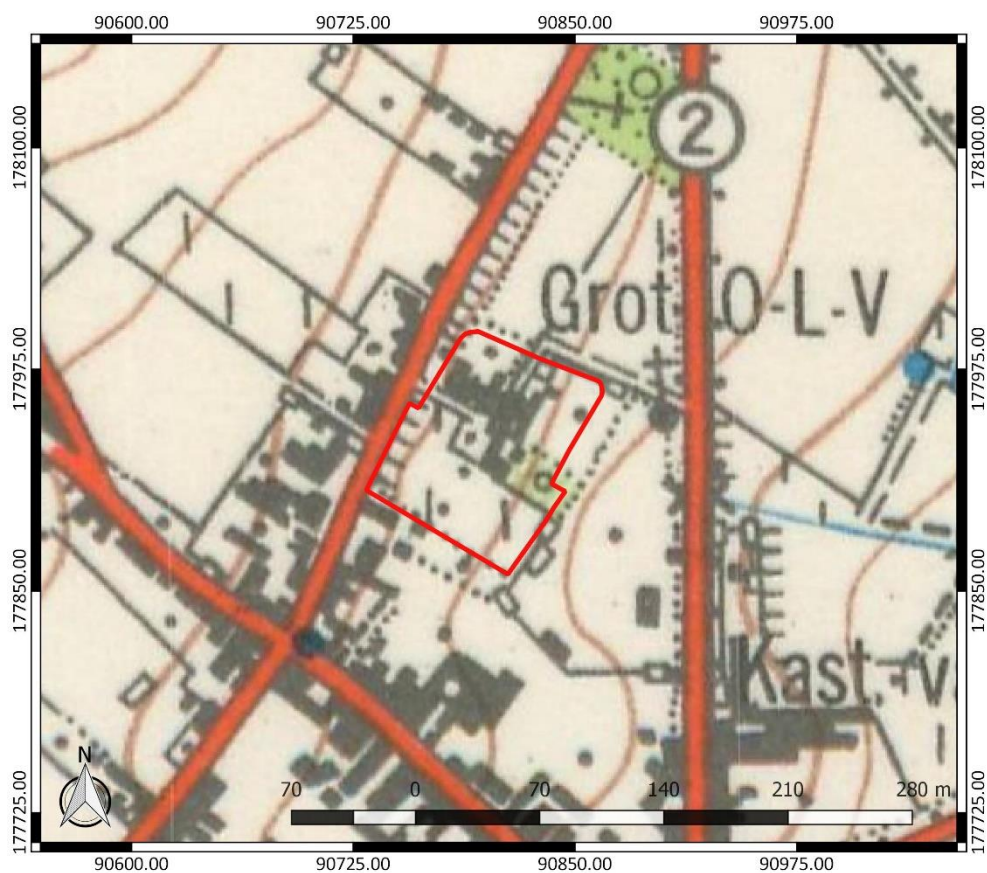
Op een topografische kaart uit 1862 (Figuur 28) is er voor het eerst bebouwing aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Het gaat om een groot gebouw in het noorden van het terrein. Op een topografische kaart uit 1884 (Figuur 29) is ten oosten van het gebouw een tweede gebouw te bemerken. In het zuiden van het terrein is een strook grasland weergegeven. Een topografische kaart uit 1960 (Figuur 30) toont dat de bebouwing vervangen is door een gebouw in de noordelijke en centrale zone van het terrein. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 31) geeft hetzelfde gebouw weer. Het overige deel van het terrein wordt ingenomen door tuinzones, gras en bomen. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 32) toont dat een deel van de bebouwing afgebroken is.

Figuur 28: Topografische kaart uit 1862 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 29: Topografische kaart uit 1884 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 30: Topografische kaart uit 1960 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 31: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 32: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In 1996 werd het huidige woonzorgcentrum in gebruik genomen. Het gaat om een gebouw met drie verdiepingen en een kelderverdieping.¹¹ Op een luchtfoto uit 2000-2003 (Figuur 33) is het nieuwe woonzorgcentrum te bemerken in het noorden van het terrein. Op het zuidelijke perceel zijn assistentiewoningen opgetrokken. Verder zijn er verhardingen (parkeerplaatsen, wegenis en paden) aangelegd op het terrein. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 9).

Figuur 33: Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 34). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

In de Nieuwstraat (CAI ID 500512), op korte afstand ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, is een kleine gepolijste bijl in grijszwarte vleksilex aangetroffen, die gedateerd wordt tussen het midden-neolithicum en de vroege bronstijd.¹² De vindplaats Beverhoek (CAI ID 503258), ten zuidzuidwesten, leverde ook lithisch materiaal uit het neolithicum op. Het gaat om schrabbers, kloppers en fragmenten van afslagen. Er werden ook oppervlaktevondsten uit de ijzertijd aangetroffen.¹³ Op

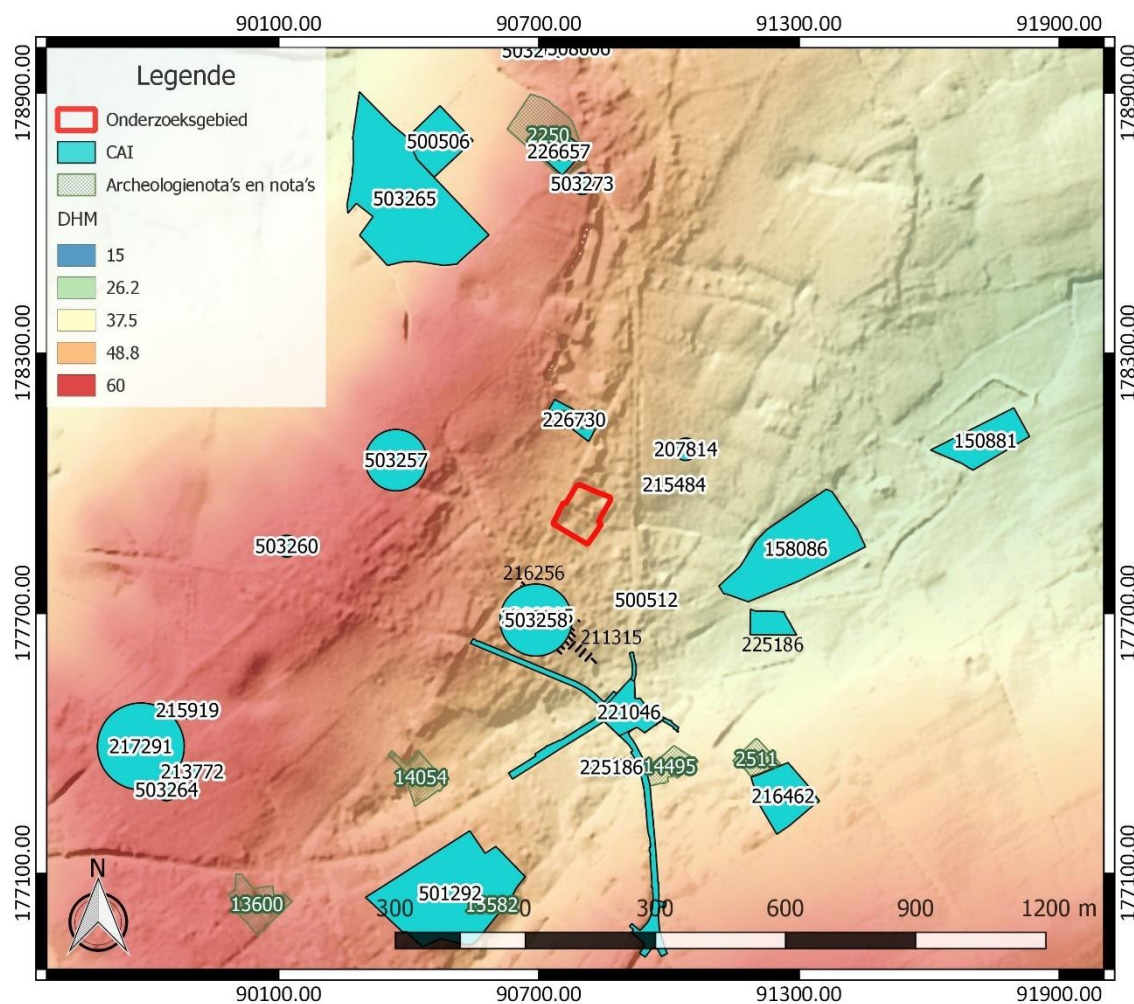
¹¹ Vzw Vijvens: <https://www.vijvens.be/nl/zorgcentra/home-sint-petrus/het-gebouw>

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Nieuwstraat I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500512> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Beverhoek [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503258> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

locatie CAI ID 207814, ten noordoosten van het plangebied, is een munt (een gouden kwart stater) uit de ijzertijd gevonden.¹⁴

In de Brugstraat (CAI ID 211315), ten zuiden en ten zuidzuidwesten, vond een proefsleuvenonderzoek plaats. De locatie overlapt gedeeltelijk met CAI ID 503258. Tijdens dit onderzoek kwamen verschillende paalkuilen met handgevormd aardewerk in de vulling aan het licht. In de paalsporen werden enkele palenrijen, een drieposten- en een vierpostenspieker herkend. De sporen dateren uit de metaaltijden. Er werden ook twee paalkuilen uit de volle middeleeuwen aangesneden. Daarnaast werden er nog enkele afvalkuilen met 18de-19de-eeuws materiaal aangetroffen.¹⁵ Vervolgens vond er een opgraving plaats (CAI ID 216256), waarbij gebouwplattegronden uit de late bronstijd/vroege ijzertijd werden vastgesteld. Het gaat om één tweeschepig en één éénschepig hoofdgebouw, verschillende bijgebouwen en palenclusters.¹⁶

Figuur 34: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

¹⁴Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Tjollevalddreef [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207814> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

¹⁵Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Brugstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/211315> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

¹⁶Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Markt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216256> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

Op korte afstand ten noordoosten van het onderzoeksgebied (CAI ID 215484) is ook nog een zilveren muntje uit de Merovingische periode aangetroffen.¹⁷ Verder vond er in de onmiddellijke omgeving ook nog een proefsleuvenonderzoek plaats op locatie CAI ID 226730, ten noorden van het onderzoeksgebied. Het onderzoek leverde enkel recente sporen met baksteenresten in de vulling op.¹⁸

In de iets ruimere omgeving zijn er ook nog een aantal noemenswaardige vindplaatsen aanwezig. Ter hoogte van de Kerkakkers (CAI ID 501292), ten zuidzuidwesten, zijn vondstenconcentraties van lithische artefacten gevonden die voornamelijk uit het midden-mesolithicum dateren. Enkele vondsten dateren uit het neolithicum. Daarnaast werd er ook aardewerk uit de ijzertijd ingezameld. Op het terrein werden ook brandrestengraven uit de 1ste tot 3de eeuw (midden-Romeinse tijd) opgegraven. Het gaat om ongeveer 13 tot 20 graven, die over het algemeen weinig vondsten bevatten. De vondsten die wel aangetroffen werden, zijn terra nigra-resten, gewoon aardewerk en twee mantelspelden. Uit de Romeinse tijd werden ook een grachtenstructuur en paalsporen van een silo die secundair als afvalkuil gebruikt werd, aangetroffen. Uit de paalsporen werd hoofdzakelijk handgevormd materiaal gerecupereerd, naast terra sigillata, Belgisch waar en importaardewerk. De vondsten dateren uit de Claudische periode.¹⁹

Ten westen van het onderzoeksgebied zijn grondsporen van een "neolithische site" aangetroffen (CAI ID 503260).²⁰ Ook in de Moerasstraat (CAI ID 150881), ten oostnoordoosten, zijn resten uit het neolithicum aangetroffen. In een uitgelooft spoor werden een 50-tal kleine aardewerkscherven met silexverschralling uit het midden-neolithicum gevonden. De scherven behoren tot de Michelsbergcultuur. Voorts werden hier ook twee kuiltjes opgemerkt met materiële resten (aardewerk) van de Klokbekecultuur uit het finaal-neolithicum. Er werden tevens resten uit de metaaltijden en de Romeinse tijd aangetroffen op dit terrein. Het gaat onder meer om een geïsoleerd crematiegraf uit de midden-bronstijd en een nabijgelegen grafcirkel (een concentrische, enkelvoudige gracht van ongeveer 1 m breed) uit de late bronstijd. De Romeinse resten bestaan uit grachtjes of greppels en een palissade van minstens 30 paalkuilen.²¹

In de omgeving zijn ook nog resten uit het neolithicum aangetroffen op de Fonteynkouter, ten noordnoordwesten. Op locatie CAI ID 500506 werd een neolithische gepolijste bijl uit donkergrijze silex gevonden.²² Ook op vindplaats CAI ID 503265 werden silexartefacten uit het neolithicum aangetroffen. Op naburige percelen is gelijkaardig materiaal gevonden. Er werden hier ook nog resten uit de midden-Romeinse tijd aangetroffen. Het betreft een 40-tal scherven, bouwmaterialen in lokale zandsteen, vondstenconcentraties ijzerslakken en een bronzen wagenelement in de vorm van een adelaarskop. De vondsten dateren mogelijk uit de 2de of 3de eeuw na Chr.²³

¹⁷Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: kasteelstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/215484> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

¹⁸Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Ommegangstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226730> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

¹⁹Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kerkakkers [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/501292> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁰Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kleimolen 2 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503260> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²¹Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Moerasstraat (KH07-MS) [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150881> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²²Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Fonteynkouter II [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/500506> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²³Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Fonteynkouter I [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503265> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

Tijdens opgravingen ter hoogte van het Containerpark (CAI ID 216462), ten zuidoosten van het onderzoeksgebied, zijn resten uit verschillende periodes aangetroffen, daterend van de metaaltijden tot de nieuwste tijd. Er werden vijf kuilen uit de metaaltijden geregistreerd, waaronder één kuil uit de late bronstijd. Verder werden er aardewerkscherven uit de Romeinse tijd gevonden. Tijdens het onderzoek werden op het terrein ook twee volmiddeleeuwse erven met bijhorende grachtstructuren en afvalkuilen opgegraven. Op de erven werden twee gebouwplattegronden met een driebeukige constructie aangetroffen. Daarnaast werden er ook greppels en een grachtensysteem uit de late middeleeuwen vastgesteld. Ten slotte werd er hier een loopgraaf uit de Eerste Wereldoorlog blootgelegd.²⁴

In de omgeving zijn ook nog resten uit de Romeinse tijd aanwezig. Op vindplaats CAI ID 503257, ten westen, zijn resten van een "Romeinse nederzetting" aangetroffen.²⁵ Op enige afstand ten zuidwesten is een bronzen stuk Romeins juk of harnas gevonden (CAI ID 215919). Het gaat om een bronzen stuk met beslagbevestiging achteraan en een rivet vooraan om twee riemen of dergelijke aan elkaar te bevestigen.²⁶ Daar vlakbij zijn verschillende Romeinse munten aangetroffen (CAI ID 217291). Slechts één munt kon gedetermineerd worden. Het gaat om een sestertius van Hadrianus uit de midden-Romeinse tijd.²⁷ In de buurt werd ook nog een metalen fragment gevonden dat mogelijk afkomstig is van een statuette uit de Romeinse tijd (CAI ID 213772).²⁸ Bij een veldprospectie op locatie CAI ID 503264, tevens ten zuidwesten, zijn een zevental Romeinse scherven aan het licht gekomen.²⁹

Verder zijn er in de omgeving nog resten uit de middeleeuwen aangetroffen. Bij een archeologisch vooronderzoek ter hoogte van de Markt van Kruishoutem (CAI ID 221046), ten zuidzuidoosten van het plangebied, zijn resten van de romaanse voorloper van de Sint-Eligiuskerk en het bijhorend kerkhof aangetroffen. Het betreft funderingen van de buitenmuur van de kerk, een funderingslaag van de uitgebroken kerkvloer en resten van zeven kistgraven op het kerkhof. Het is onbekend wanneer de oudste kerk op deze locatie werd gesticht. Het Sint-Eligiuspatrocinium gaat echter al terug tot de 8ste of 9de eeuw. Vermoedelijk werd na de 9de eeuw een parochie met altaar opgericht. De oudste geschreven vermelding van de parochiekerk Sint-Eligius dateert uit het jaar 1147. De romaanse kerk werd in 1463 vergroot met een gotisch koor en op het einde van de 16de eeuw werd de kruisingstoren heropgebouwd. In 1852 werd besloten om een volledig nieuwe kerk te bouwen en in 1853 werd de oude kerk gesloopt. De nieuwe kerk werd iets zuidelijker opgetrokken en was voltooid in 1855. Op het onderzochte terrein werden tevens middeleeuwse akkerlagen en 18de-eeuwse sporen van bewoning, namelijk een puinlaag en funderingen, aangetroffen.³⁰

²⁴Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Containerpark [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216462> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁵Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kleimolen 1 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503257> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁶Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Vijfknokstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/215919> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁷Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Groenenweg [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/217291> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁸Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Vijfknokstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/213772> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

²⁹Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Groenewegkouter [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503264> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

³⁰Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kruishoutem Markt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/221046> (Geraadpleegd op 30-11-2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Parochiekerk Sint-Eligius [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74389> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

Bij een bijkomend proefputtenonderzoek op de Markt (CAI ID 225186), ten zuiden, ten zuidzuidoosten en ten zuidoosten, werden opnieuw resten van de romaanse voorloper van de Sint-Eligiuskerk aangetroffen. Er werd vastgesteld dat de oude kerk tot op vloerniveau werd afgebroken. Deze vaststelling werd onder meer gebaseerd op de vondst van een in situ liggend stuk vloer in de vorm van een grafsteen, dat op dezelfde hoogte is aangetroffen als de kerkmuur. Mogelijk zijn er nog oudere fasen van de kerk bewaard gebleven. Er werden ook inhumatiegraven uit de late middeleeuwen aangetroffen. Verder werden er ook resten van een herberg uit de late middeleeuwen-nieuwe tijd gevonden.³¹

Ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich het Kasteel van Kruishoutem (CAI ID 158086), dat ontstaan is uit een middeleeuwse burcht. Het domein fungeerde in de middeleeuwen als het foncier van de heerlijkheid Ayshove, waarvan de oudste vermelding teruggaat tot in 1227. De nederzettingsnaam wijst op een mogelijk Frankische oorsprong. Vermoedelijk groeide de nederzetting in de Karolingische periode uit tot een belangrijke uitbating en werden er versterkingen aangelegd. De oude burcht van de heerlijkheid werd gesloopt in het begin van de 17de eeuw. Het huidige kasteel werd omstreeks 1630-1634 opgetrokken op dezelfde grondvesten. De nieuwe constructie was een waterkasteel met twee bruggen binnen een rechthoekige vijver. Rond het kasteel liep een volledig omringende ovale buitengracht. In de tweede helft van de 18de eeuw werd het gebouw verbouwd. Vanaf het midden van de 19de eeuw werden er nog nieuwe uitbreidingen toegevoegd. Momenteel is het kasteel gekend als het “kasteel Piers de Raveschoot”. De naam verwijst naar de eigenaars en bewoners in de 20ste eeuw.³²

In de nieuwe tijd werd er ten noorden van het onderzoeksgebied een windmolen opgetrokken: de Hoogmolen genaamd (CAI ID 503273). De molen werd gebouwd in 1536 maar werd vernield in 1918.³³ In de Hoogmolenstraat (CAI ID 226657), op korte afstand van de voormalige molen, werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd waarbij enkel verstoringen uit de 20ste eeuw werden vastgesteld.³⁴

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Ook bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

³¹Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Markt [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/225186> (Geraadpleegd op 30-11-2020); Van Kampen 2018, 4

³²Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteel van Kruishoutem [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/158086> (Geraadpleegd op 30-11-2020); Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Kasteeldomein Piers de Raveschoot [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/74380> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

³³Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hoogmolen [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/503273> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

³⁴Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Hoogmolenstraat [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/226657> (Geraadpleegd op 30-11-2020)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Uit het bureauonderzoek blijkt dat zich in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied verschillende gekende archeologische waarden bevinden. De vondsten zijn talrijk en dateren uit de steentijd, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Het gaat om vondsten, sporen van bewoning en van begraving. De vele gekende archeologische waarden op deze plaats zijn gerelateerd aan de gunstige landschappelijke ligging van het terrein. Het is te situeren in een gradiëntzone, op de overgang van een interfluvium naar de vallei van de Stampkotbeek.

Op basis van historische kaarten en luchtfoto's kunnen we de gebruiksgeschiedenis van het terrein sinds de 18de eeuw reconstrueren. Daaruit blijkt dat het terrein oorspronkelijk in gebruik was als akkerland. In de tweede helft van de 19de eeuw verschijnt bebouwing binnen het onderzoeksgebied. Die bebouwing zal doorheen de tijd nog veranderen om uiteindelijk te evolueren naar de situatie van vandaag. De huidige bebouwing en verharding op het terrein heeft mogelijk slechts een beperkte negatieve impact op het terrein gehad. Op het DTM kunnen we namelijk zien dat de zones waar zich bebouwing bevindt, opgehoogd zijn in het verleden. Wel dienen er vragen gesteld te worden bij de impact van de bodemingrepen die in het verleden op het terrein plaatsvonden. Dit maakt dat we voor het onderzoeksgebied het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag inschatten.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van de huidige bebouwing en verharding en de bouw van zes nieuwe woonblokken met bijhorende omgevingsaanleg. De woonblokken worden ook voorzien van een ondergrondse parkeergarage. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijke ligging van het terrein in een gradiëntzone. In de omgeving zijn reed veel relevante archeologische waarden gekend. Wel is de bewaringstoestand van het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied onduidelijk. Sinds de tweede helft van de 19de eeuw is het terrein immers ingenomen geweest door verschillende fasen van bebouwing. Dit maakt dat we het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag inschatten. Sporen daarentegen kunnen mogelijk wel nog bewaard gebleven zijn. De bebouwing die vandaag op het terrein aanwezig is, blijkt zich te bevinden op opgehoogde delen van het terrein. De geplande werken zullen een sterk negatieve impact op het bodemarchief hebben. Daarom moeten we besluiten dat verder vooronderzoek nodig is, om de bewaringstoestand van het bodemarchief te bestuderen en om na te gaan of relevante archeologische resten aanwezig zijn op het terrein.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd of verhard is, of in gebruik is als tuinzone.

Landschappelijk bodemonderzoek is relevant om de bewaringstoestand van de bodem beter in te kunnen schatten, maar dat kan ook aan de hand van een andere onderzoeksmethode. Het lijkt kosten-baten efficiënter om meteen over te gaan tot de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek. Dit om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein in een gradiëntzone. In de omgeving zijn reed veel relevante archeologische waarden gekend. Wel is de bewaringstoestand van het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied onduidelijk. Sinds de tweede helft van de 19de eeuw is het terrein immers ingenomen geweest door verschillende fasen van bebouwing. Dit maakt dat we het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite slechts laag inschatten. Sporen daarentegen kunnen mogelijk wel nog bewaard gebleven zijn. De bebouwing die vandaag op het terrein aanwezig is, blijkt zich te bevinden op opgehoogde delen van het terrein. De geplande werken zullen een sterk negatieve impact op het bodemarchief hebben. Daarom moeten we besluiten dat verder vooronderzoek nodig is, om de bewaringstoestand van het bodemarchief te bestuderen en om na te gaan of relevante archeologische resten aanwezig zijn op het terrein.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 Kortrijk*, Brussel.

Van Kampen, J., 2018: *Kruishoutem – Heraanleg gescheiden rioolstelsel Fase 2 (22534B). Proefputten 2de campagne: Nota*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities XXX).

4.2 Websites

Cartesius (2020)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2020)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Gemeente Kruisem – Kruishoutem (2020)
<https://www.kruisem.be/kruishoutem>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2020)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2020)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2020)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2020)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

Rijksarchief België (2020)
<https://search.arch.be/nl/>

Vzw Vijvens (2020)
<https://www.vijvens.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

